

**P
O
R
A
D
C
A**

10

2019
24. ročník

**OCHRANA OZNAMOVATEĽOV
PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI**

nový zákon s komentárom

stavebné konanie
cestná doprava
audítor

®

Vydavateľ

Poradca s.r.o., IČO: 36371271
Ul. Pri Celulóžke 40
010 01 Žilina
Tel.: 041-5652 983
0904-370 556, 0915-033 300
e-mail: poradca@poradca.sk

PORADCA

24. ročník – 2019/10

Zodpovedná redaktorka

Mgr. Stanislava Kresaňová

redakcia@poradca.sk

Zákaznícky servis

9.00 – 15.00 hod.

041-5652 871, 877, 879

e-mail **abos@poradca.sk**

písomne na adrese vydavateľa

Inzercia

č. tel.: 041-5652983, klapka 101

e-mail: **organizacne@poradca.sk**

Dané do tlače

marec 2019, sadzba Lenti s.r.o.

EV 3909/09

ISSN 1335-1583 (tlačené vydanie)

ISSN 1338-0850 (online)

Cena výtlačku je 4,80 eur.

Za údaje a názory v článkoch
sú zodpovední autori.

Prpravujeme do 11-12/2019

■ Obchodný zákonník s komentárom

Každý podnikateľ je povinný na svojich obchodných listoch a objednávkach vyhotovených v písomnej alebo elektronickej forme (obchodné dokumenty) uvádzať obchodné meno, sídlo alebo miesto podnikania, právnu formu právnickej osoby a identifikačné číslo, ak je pridelené. Podnikatelia zapísaní v obchodnom registri alebo v inej evidencii podnikateľov uvádzajú aj označenie registra, ktorý podnikateľa zapísal, a číslo zápisu. Ak podnikateľ na svojich obchodných dokumentoch uvádza výšku základného imania, musí uviesť aj rozsah jeho splatenia. Podnikom sa rozumie súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania.

Legislatíva

- **Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti** s komentárom. 6

Poradenstvo

Téma čísla

- **Pomoc v hmotnej núdzi** – zmeny 43

Právo a podnikateľ

- **Neprimerané obchodné podmienky** – nová právna úprava. 68
- **Zmeny v zákone o cestnej doprave.** 98
- **Podávanie sťažností podľa platnej legislatívy** 103

Personalistika a mzdy

- **Služby zamestnanosti** – novela zákona 143

Podnikateľský servis

Podnikateľ – ohrozený druh

- **Štátny fond rozvoja bývania** – zmeny 155
- **Územné plánovanie a stavebný poriadok** 165

Verejná správa

- **Rozpis finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia.** 286

Uverejnili sme v minulých číslach

- **Daňový poriadok** s komentárom – č. 9/2019
- **Daň z príjmov** s komentárom – č. 7-8/2019
- **Daň z pridanej hodnoty** s komentárom – č. 6/2019
- **Verejné obstarávanie** s komentárom – č. 4-5/2019
- **Vlastníctvo bytov** s komentárom – č. 3/2019
- **Nelegálna práca a zamestnávanie** s komentárom – č. 2/2019
- **Doplňkové dôchodkové sporenie** s komentárom – č. 1/2019
- **Trestný zákon** s komentárom – č. 13-14/2018
- **Zákon o sociálnej ekonomike** s komentárom – č. 12/2018
- **Posudzovanie zhody výrobkov** s komentárom – č. 11/2018
- **Ochrana osobných údajov** s komentárom – č. 10/2018
- **Civilný sporový poriadok** s komentárom – č. 9/2018
- **Civilný mimosporový poriadok** s komentárom – č. 9/2018

PORADCA V KOCKE

úvodom

Vážení čitatelia!

Oznámenie o protispoločenskej činnosti pripieva k zúženiu priestoru pre korupciu a zároveň sa zvyšuje efektívnosť nakladania s majetkom štátu. Zákon sa týka tak podnikateľského prostredia ako aj zamestnancov a zamestnávateľov verejnej správy. **Zákon nadobudol účinnosť 1. 4. 2019 a prináša zriadenie úradu na ochranu oznamovateľov**, ktorý ako nezávislý orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, bude najmä poskytovať ochranu oznamovateľom namiesto inšpektorátu práce. **Kto je oznamovateľom a akým spôsobom bude dochádzať k jeho ochrane a ochrane jeho práv**, sa dočítate v rubrike **Legislatíva** v komentári k novému právnomu predpisu.

V ďalších rubrikách sa dočítate, aké zmeny platia v prípade **stavebného konania**, akým spôsobom sa zmenil **zákon o cestnej doprave** a povinnosti pre taxislužby, aké novinky prináša **zákon o službách zamestnanosti** a do akej miery bude ekonomika ovplyvnená novým **zákonom o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch**.

Nasledujúce číslo **PORADCA 11-12** pripravuje **komentár k Obchodnému zákonníku**, ktorý je jedným z najdôležitejších zákonov takajúcich sa podnikania.

Ďalšie periodiká pripravili tieto aktuálne témy: mesačník PAM 6 – **Hmotná núdza – novela zákona a Nezdaniteľná časť** a daňovníka v roku 2019, mesačník DUO 6 – **Dodatočné daňové priznanie a DPH v podvojnom účtovníctve**.

V apríli sme pre Vás pripravili tieto tematické balíčky: **Rozpočtové pravidlá verejnej správy po novele**, **Dane, odvody, mzdy, Zákoník práce a BOZP**.

Do pozornosti dávam nové odborné publikácie, ktoré si môžete objednať na e-shope na www.poradca.sk. **Dane, odvody, mzdy bez chýb, pokút a penále** – prehľad najdôležitejších pojmov, postupov a povinností v oblasti daní, miezd, odvodov, účtovníctva, **100 otázok a odpovedí – ZP a BOZP** – riešenia prípadov z praxe pre zamestnávateľov, podnikateľov i zamestnancov, **Podnikanie bez chýb, pokút a penále** – praktická príručka nielen pre ekonómov, manažérov, zamestnávateľov, ale i začínajúcim podnikateľov, **Optimalizácia základu dane** – pomôcka pri optimalizovaní a znížení dane.

V prípade pozitívnych, ale i negatívnych postrehov volajte na zákaznícky servis denne od 9.00 do 15.00, naše pracovníčky Vám ochotne zodpovedajú Vaše otázky.

Touto cestou Vám za celý redakčný tím prajem príjemné prežitie Veľkonočných sviatkov.

Prajem Vám príjemné čítanie.

zodpovedná redaktorka
Stanislava Kresaňová

PORADCA 25 ROKOV RADÍ

obsah

LEGISLATÍVA

6 **Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti s komentárom**

Ing. Andrea Berková

Novým zákonom sa do právneho poriadku Slovenskej republiky zaviedlo viacero inštitútov, ako ochrana whistleblowera v rámci trestného konania, a v rámci konania o správnom delikte, vnútorný systém vybavovania podnetov whistleblowerov, odmena whistleblowerovi, pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu smerujúceho voči whistleblowerovi inšpektorátom práce. Nový zákon sa dotýka nielen zamestnancov a zamestnávateľov súkromného sektora, ale aj verejnej správy.

PORADENSTVO

Téma čísla

43 **Pomoc v hmotnej núdzi – zmeny**

Mgr. Mariana Matulková

Novelou zákona sa v záujme podpory a motivácie nájdenia a zotrvania v pracovnom pomere zavádza rozdelenie aktívneho príspevku na dve úrovne a jeho poskytovanie vo vyššej sume osobám, ktoré majú príjem zo závislej činnosti najmenej vo výške mesačnej minimálnej mzdy. Za účelom zvýšenia participácie študenta strednej a vysokej školy na riešení nepriaznivej sociálnej situácie svojej rodiny sa zavádza aj zvýšenie hranice, do ktorej sa nebude ich príjem na účely posudzovania hmotnej núdze považovať za príjem.

Právo a podnikateľ

68 **Neprimerané obchodné podmienky – nová právna úprava**

Ing. Lukáš Fudák

Zneužívanie silnejšej pozície v obchodnom vzťahu a praktiky v podobe uplatňovania nepríme-

raných podmienok môžu vážne poškodiť potravinový dodávateľský reťazec, čo môže mať negatívny vplyv na celé hospodárstvo, konečných spotrebiteľov a môže predstavovať vážne riziko z pohľadu potravinovej suverenity SR. Obchodné vzťahy sú výrazne deformované, pričom strana so slabšou výjadnávacou pozíciou neuplatní v plnej miere svoje práva a z obavy pred ohrozením obchodných vzťahov radšej pristúpi na často jednostranne výhodné podmienky protistrany.

98 **Zmeny v zákone o cestnej doprave**

Ing. Martin Bonek

Dopravca má prevádzkovú povinnosť v rozsahu koncesie, prepravnú povinnosť v rozsahu prepravného poriadku a tarifnú povinnosť podľa tarify. Dopravca môže ponúkať poskytovanie taxislužby zverejnením základných podmienok ich poskytovania na stanovišti taxislužby, na svojom webovom sídle, na vozidlách taxislužby, formou reklamy, prostredníctvom dispečingu a propagáciou objednávkovej služby.

103 **Podávanie sťažnosti podľa platnej legislatívy**

Ing. Lukáš Fudák

Sťažnosť v listinnej podobe musí obsahovať vlastnoručný podpis sťažovateľa, sťažnosť podaná v elektronickej podobe musí byť sťažovateľom autorizovaná zaručeným elektronickým podpisom alebo zaručenou elektronickou pečaťou. Ak je sťažovateľovi možné doručiť písomnosti v elektronickej podobe, sťažnosť môže obsahovať aj adresu sťažovateľa na takéto doručenie. Lehota na vybavenie sťažnosti je 60 pracovných dní a začína plynúť prvým pracovným dňom nasledujúcim po dni jej doručenia orgánom verejnej správy príslušnému na jej vybavenie.

Personalistika a mzdy

143 **Služby zamestnanosti – novela zákona**

Ing. Andrea Berková

Do zákona o službách zamestnanosti sa doplnilo, že ak ide o štátneho príslušníka tretej krajiny, podmienkou na vydanie potvrdenia o možnosti ob-

sadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením, je, že agentúra dočasného zamestnávania na žiadosť úradu predloží kópiu dohody o dočasnom pridelení zamestnancov medzi agentúrou dočasného zamestnávania a užívateľským zamestnávateľom a kópiu dohody o dočasnom pridelení medzi agentúrou dočasného zamestnávania a štátnym príslušníkom tretej krajiny.

PODNIKATEĽSKÝ SERVIS

Podnikateľ – ohrozený druh

155 Štátny fond rozvoja bývania – zmeny

Ing. Martin Bonek

Podporu na obstaranie nájomného bytu možno poskytnúť, ak žiadateľ uzavrel so zhotoviteľom zmluvu o budúcej kúpnej zmluve a následne kúpnu zmluvu uzavrie najneskôr do konca mesiaca august v druhom kalendárnom roku nasledujúcom po roku, v ktorom bola uzavretá zmluva.

Súčasťou následnej kúpnej zmluvy musí byť právoplatné kolaudačné rozhodnutie obstarávaného nájomného bytu.

Podporu na obstaranie nájomného bytu v rodinnom dome možno poskytnúť, ak sa v rodinnom dome obstarávajú najmenej dva nájomné byty.

165 Územné plánovanie a stavebný poriadok

Ing. Tibor Trizuliak

Medzi povolením stavby skládky odpadov a realizovaním uzatvorenia skládky odpadov je časový úsek aj niekoľko desiatok rokov, pričom v praxi dochádzalo k prípadom, kedy došlo k zmene vlastníckych vzťahov k pozemkom, na ktorých sa nachádza skládka počas prevádzky a prevádzkovateľ si neusporiadal vzťahy s novými vlastníkmi týchto pozemkov. Postavenie vlastníka takéhoto pozemku v zmysle stavebného zákona má byť rovnaké, ak sa uzatváranie skládky odpadov povoľuje ako zmena stavby pred dokončením.

Verejná správa

286 Rozpis finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia

Mgr. Mariana Matulková

Základný normatív na teplo sa určí ako podiel finančných prostriedkov na teplo a prepočítaného počtu žiakov podľa koeficientu tepelnej náročnosti. Prepočítaný počet žiakov podľa koeficientu tepelnej náročnosti pre danú kategóriu je súčin počtu žiakov v bežnom kalendárnom roku v školách danej kategórie a koeficientu tepelnej náročnosti pre túto kategóriu. Prepočítaný počet žiakov podľa koeficientu tepelnej náročnosti je súčet prepočítaného počtu žiakov podľa koeficientu tepelnej náročnosti pre všetky kategórie.

mesačníky vydavateľstva PORADCA

DUO 6/2019

- Dodatočné daňové priznanie
- DPH v podvojnom účtovníctve
- Finančný lízing a daňové výdavky
- Zmeny v daňovom bonuse

PAM 6/2019

- Zákon o pomoci v hmotnej núdzi – zmeny
- Nezdaniteľná časť daňovníka v roku 2019
- Dodatočné a opravné DP
- Ako sa správať počas PN

odborné tematické publikácie

Zákonník práce s komentárom

- úplné znenie zákona po ostatnej novele s komentárom
- praktické príklady ku mzdám, odvodom a pracovnému právu

100 otázok – ZDP a DPH

- daň zo závislej činnosti, daň z príjmu FO a PO, základ dane
- daň z pridanej hodnoty, miesto dodania tovaru, kontrolný výkaz DPH

Daňové a účtovné zákony

- zákon o dani z príjmov s komentárom, zákon o DPH s komentárom
- postupy účtovania v podvojnom účtovníctve – úplné znenie

GDPR – ochrana osobných údajov

- zákon o ochrane osobných údajov s komentárom, vyhláška k osobným údajom
- nariadenie k ochrane osobných údajov

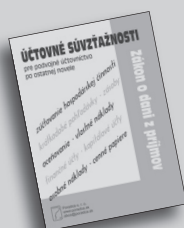
100 otázok – Zákonník práce a BOZP

- zmeny v Zákonníku práce, odvodové povinnosti, mzdy
- ochrana zdravia pri práci, pracovný úraz, bezpečnosť na pracovisku

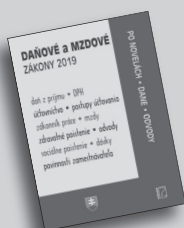
Účtovné súvzťažnosti a daň z príjmov

- postupy účtovania v podvojnom účtovníctve po novelách, pohľadávky, zásoby
- úplné znenie zákona o dani z príjmov

Daňové a mzdové zákony

- Zákonník práce, zákon o sociálnom poistení a zákon o zdravotnom poistení
- daň z príjmov, daň z pridanej hodnoty, zákon o účtovníctve

Daňové a nedaňové výdavky 2019

- encyklopédia daňových a nedaňových výdavkov
- množstvo praktických komentárov a príkladov k heslám

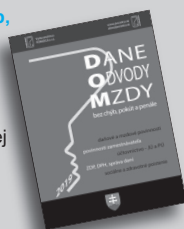
Príručka mzdovej účtovníčky

- pracovnoprávne minimum pri zamestnávaní občanov, výpočet mzdy zamestnanca
- zdravotné a sociálne poistenie zamestnancov, zdaňovanie miezd a cestovné náhrady

Dane, odvody, mzdy bez chýb, pokút a penále

- výklad pojmov a prehľad postupov, sadzieb a prehľadov pre lepšiu orientáciu v daňovej oblasti, pracovnej, mzdovej a účtovnej oblasti

Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti

s komentárom

Ing. Andrea Berková

Zásadným cieľom nového zákona je predchádzať a odhaľovať inú ako protiprávnu, resp. protispoločenskú činnosť, s čím súvisí získanie informácií od osôb, ktoré nadobudli tieto informácie pri výkone svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie a poskytnúť im ochranu z dôvodu potenciálneho ohrozenia ich ekonomickej stability. Sekundárnym efektom zákona je motivovať osoby k nahláseniu podozrivých typov správania sa, ktoré vedú, resp. by mohli viesť k odhaleniu protiprávneho konania.

Predmetom úpravy zákona je úprava podmienok poskytovania ochrany osobám pred neoprávneným postihom v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti a práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri oznamovaní protispoločenskej činnosti. Zákon upravuje tiež povinnosti štátu v oblasti prevencie protispoločenskej činnosti a protikorupčného vzdelávania a výchovy.

Úvod

Dňa 30. januára 2019 bol schválený zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa predkladá na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky na základe Programového.

Starý zákon

Predchádzajúci zákon č. 307/2014 Z. z. v znení zákona č. 125/2016 Z. z. nadobudol účinnosť 1. júla 2014 a predstavoval v čase jeho prijatia dovtedy neexistujúci **nástroj právnej ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti tzv. whistleblowera** pred takým konaním, zo strany zamestnávateľa, resp. jeho riadiacich zamestnancov, smerujúcim k „potrestaniu“ whistleblowera, ktoré nedosahovalo intenzitu trestného činu alebo správneho deliktu, ale bolo spôsobilé privodiť výrazný negatívny zásah do pracovného, prípadne aj rodinného a osobného života whistleblowera.

Uvedeným zákonom sa do právneho poriadku Slovenskej republiky zaviedlo viacero inštitútov, ako ochrana whistleblowera v rámci trestného konania, a v rámci konania o správnom delikte, vnútorný systém vybavovania podnetov whistleblowera, odmena whistleblowerovi, pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu smerujúceho voči whistleblowerovi inšpektorátom práce.

Aplikačná prax uplynulých štyroch rokov poukázala aj na slabé miesta právnej úpravy zákona č. 307/2014 Z. z., ktoré nemohli byť v čase tvorby zákona známe ani predvídané.

Ukázalo sa, že **zákon sa nedostal do širšieho spoločenského povedomia**, čo je jedna z príčin jeho nedostatočného využívania zo strany whistleblowera, ako aj to, že je vhodnejšie uprednostniť zverenie poskytovania ochrany, ako aj propagáciu zákona a súvisiace činnosti, samostatnému a na tento účel špecializovanému štátnemu orgánu, pred vykonávaním tejto činnosti inšpekciou práce, ktorá plní sice príbuzné úlohy, ale sleduje primárne iný cieľ. Taktiež sa ukázalo, že je potrebné zvážiť možnosť poskytnúť whistleblowerovi postavenie oznamovateľa s právom robiť návrhy na vykonanie dôkazov alebo na ich doplnenie a pred-

kladať dôkazy, a obdobne aj úradu ak poskytuje whistleblowerovi ochranu, v trestnom konaní, čo právna úprava neumožňovala.

V prípade neriešenia predchádzajúceho právneho stavu by naďalej pretrvávalo nízke povedomie o existujúcich nástrojoch ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti a ich nízka miera využívania zo strany tzv. whistleblowera, čo bolo preukázané údajmi a podkladmi poskytnutými Slovenským národným strediskom pre ľudské práva a Inšpekciou práce.

Nový zákon

Dotýka sa zamestnancov a zamestnávateľov verejnej správy, ako aj súkromného sektora.

Nový zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov **predstavuje kontinuitu so predchádzajúcou právnou úpravou**, z ktorej vychádza a na ktorú nadväzuje, zároveň využíva poznatky získané z aplikačnej praxe k zákonu č. 307/2014 Z. z. v znení zákona č. 125/2016 Z. z., s cieľom prehlibiť, rozšíriť a zefektívniť ochranu poskytovanú oznamovateľom protispoločenskej činnosti, a to najmä:

1. zriadením úradu na ochranu oznamovateľov, ktorý ako nezávislý orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, bude najmä poskytovať ochranu oznamovateľom (namiesto inšpektorátu práce), kontrolovať dodržiavanie nového zákona, poskytovať odborné stanoviská a poradenstvo k aplikácii nového zákona, **robiť osvetu v oblasti poskytovania ochrany tzv. whistleblowerom, poskytovať odmenu oznamovateľovi** (namiesto terajšieho Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky), **raz ročne predkladať Národnej rade Slovenskej republiky správu o svojej činnosti**;
2. vytvorením mechanizmu kreovania predsedu úradu Národnou radou Slovenskej republiky spomedzi dvoch kandidátov vybraných odbornou komisiou zloženou z členov vymenovaných prezidentom Slovenskej republiky, vládou Slovenskej republiky, verejným ochrancom práv, Radou pre štátnu službu a **poradným orgánom vlády** v ob-

lasti mimovládnych organizácií a rozvoja občianskej spoločnosti;

3. poskytnutím oznamovateľovi **postavania oznamovateľa v trestnom konaní**;
4. úpravou definície oznámenia, ktorej súčasťou už nebude kvalitatívne kritérium „významnej miery“ prispenia oznámených skutočností **nasvedčujúcich spáchanie, resp. páchanie protispoločenskej činnosti**;
5. rozšírením definície závažnej protispoločenskej činnosti o trestné činy právnických osôb, čím sa reaguje na vývoj právneho poriadku od účinnosti starého zákona, ako aj rozšírením definície znížením hornej hranice pokuty z **50 000 eur na 30 000 eur**;
6. precizovaním úpravy poskytnutia ochrany v rámci trestného konania prokurátorom tak, že pri neposkytnutí ochrany sa oznamovateľ bude môcť obrátiť sám alebo prostredníctvom **novozriadeného úradu** na nadiadeneho prokurátora ako na druhú inštanciu;
7. obdobne dôjde k precizovaniu poskytnutia ochrany **v rámci konania o správnom delikte**, kde sa zavedie pri neposkytnutí ochrany druhá inštancia;
8. ustanovením kvalitatívnych kritérií odbornosti zodpovednej osoby a precizovaním úpravy postavenia **zodpovednej osoby** v rámci právnickej osoby vrátane zvýšenie jej ochrany, a tým aj jej nezávislosti v rámci štruktúry zamestnávateľa;
9. zavedením **administratívnej zodpovednosti** osoby, ktorá urobí voči whistleblowerovi pracovnoprávny úkon bez súhlasu úradu, alebo ktorá vyzerá totožnosť whistleblowera.

Zmeny v súvisiacich právnych predpisoch

V nadväznosti na uvedené sa prostredníctvom samostatných novelizačných článkov novelizuje aj Trestný poriadok, zákon o prokuratúre, zákon o bankách, zákon o dani z príjmov, zákon o inšpekcii práce, zákon o poskytovaní právnej pomoci, zákon o registri trestov a zákon o štátnej službe.

Právne inštitúty zavedené zákonom č. 307/2017 Z. z. v znení zákona č. 125/2016 Z. z. do Zákonníka práce, Trestného poriadku, zákona o štátnej službe, zákona o Policajnom zbore, zákonov upravujúcich štátnu službu príslušní-

kov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže, colníkov, profesionálnych vojakov, zákona o sudcoch a príslušiacich, zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže, zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry, zákona o Hasičskom a záchrannom zbore, zákona o výkone práce vo verejnom záujme, antidiskriminačného zákona, zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a školského zákona zostávajú zachované aj po nadobudnutí účinnosti nového zákona.

Vplyv nového zákona

Zriadením úradu na ochranu oznamovateľov, ktorý ako nezávislý orgán s štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, bude najmä poskytovať ochranu oznamovateľom (namiesto terajšieho inšpektorátu práce), kontrolovať dodržiavanie nového zákona, poskytovať odborné stanoviská a poradenstvo k aplikácii nového zákona, robiť osvetu v oblasti poskytovania ochrany tzv. whistleblowerom, poskytovať odmenu oznamovateľovi (namiesto terajšieho Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky), raz ročne predkladať Národnej rade Slovenskej republiky správu o svojej činnosti. V prvom roku činnosti úradu sa nepredpokladajú príjmy z uložených pokút, keďže základným poslaním úradu je najmä prevencia a profylaxia než represia. Nakoľko nedochádzalo k podstatnej zmene v oblasti sankcií oproti predchádzajúcej právnej úprave, nie je v súčasnosti z hľadiska poznatkov z aplikácie platnej právnej úpravy možné tieto príjmy dostatočne kvantifikovať.

Výdavky spojené s úlohami spojenými s odborným, organizačným, personálnym, administratívnym a technickým zabezpečením činnosti komisie, ktoré plní Úrad vlády Slovenskej republiky a všetky súvisiace výdavky budú zabezpečené v rámci schváleného limitu výdavkov kapitoly Úradu vlády Slovenskej republiky na príslušný rozpočtový rok, pre úplnosť uvádzame že komisia je ad hoc orgánom, ktorý sa schádza len na výber kandidátov, na predsedu ktorého funkčné obdobie sa ustanovuje ako šesťročné.

Zdroj: www.nrsr.sk

o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti

L

a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

Úvodné ustanovenia

§ 1

- (1) Tento zákon upravuje
- a) podmienky poskytovania ochrany osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti¹⁾ (ďalej len „protispoločenská činnosť“),
 - b) práva a povinnosti osôb pri oznamovaní protispoločenskej činnosti a
 - c) zriadenie, postavenie a pôsobnosť Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti (ďalej len „úrad“).
- (2) Týmto zákonom nie je dotknutá povinnosť oznámenia trestného činu alebo prekazenia trestného činu.
- (3) Oznamovanie protispoločenskej činnosti sa nepovažuje za porušenie zmluvnej povinnosti zachovávať mlčanlivosť ani za porušenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť podľa osobitných predpisov,²⁾ ak ide o povinnosť vyplývajúcu z výkonu zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie a nejde o povinnosť mlčanlivosti v súvislosti s ochranou utajovaných skutočností, poštového tajomstva, obchodného tajomstva, bankového tajomstva, telekomunikačného tajomstva alebo daňového tajomstva, ochranou dôverných štatistických údajov, nejde o povinnosť mlčanlivosti v súvislosti s poskytovaním a sprístupňovaním údajov zo zdravotnej dokumentácie, o povinnosť mlčanlivosti príslušníkov spravodajských služieb alebo o povinnosť mlčanlivosti pri poskytovaní právnych služieb.

Komentár k § 1

Úvodné ustanovenia vymedzujú predmet úpravy nového zákona, ktorým je vytvorenie

právnych a inštitucionálnych podmienok na ochranu fyzickej osoby v súvislosti s oznamovaním protispoločenskej činnosti. Pojem protispoločenská činnosť sa odvíja od zákona o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti.

Nový zákon teda upravuje podmienky poskytovania ochrany osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Kriminalitou je konanie, ktoré je trestným činom a inou protispoločenskou činnosťou konanie, ktoré je priestupkom alebo iným správnym deliktom. Za inú protispoločenskú činnosť sa považuje aj konanie, ktoré nie je priestupkom alebo iným správnym deliktom, ale pôsobí negatívne na spoločnosť.

Zákon tiež upravuje práva a povinnosti osôb pri oznamovaní protispoločenskej činnosti a zriadenie, postavenie a pôsobnosť Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

Zákomom sa teda zriaďuje Úrad na ochranu oznamovateľov ako nezávislý orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, určujú sa jeho úlohy najmä vo vzťahu k ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a upravuje sa postup pri výbere predsedu tohto úradu.

Ochrana sa poskytuje fyzickej osobe v rámci jej pracovného vzťahu, ktorý v znení § 2 explicitne vymedzuje, že za pracovnoprávny vzťah sa považuje aj štátnozamestnanecký pomer a služobný pomer.

To znamená, že zákon sa bude vzťahovať na zamestnancov, štátnych zamestnancov, ale aj na ďalšie osoby, ako sú napríklad policajti, hasiči, colníci, profesionálni vojaci.

Vojenskí policajti je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, s ktorými sa oboznámil pri plnení úloh Vojenskej polície alebo v súvislosti s nimi a ktoré v záujme zabezpečenia úloh Vojenskej polície alebo v záujme

iných osôb vyžadujú, aby zostali utajené pred nepovolnými osobami.

Pracovníci kontroly v štátnej správe sú v súvislosti s výkonom kontroly povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone kontroly, ak ich od tejto povinnosti písomne neoslobodí ten, v záujme koho túto povinnosť majú, alebo vo verejnom záujme vedúci orgánu kontroly; tým nie je dotknutá povinnosť zachovávať mlčanlivosť o utajovaných skutočnostiach a osobných údajoch.

Z predchádzajúceho zákona č. 307/2014 Z. z. sa ponechali explicitné ustanovenia, že osobitné právne predpisy upravujúce utajované skutočnosti, rôzne druhy tajomstiev, poskytovanie a sprístupňovanie údajov zo zdravotnej dokumentácie, mlčanlivosť príslušníkov spravodajských služieb, mlčanlivosť pri poskytovaní právnych služieb a povinnosť oznámiť alebo prekaziť spáchanie vybranej trestnej činnosti, zostávajú nedotknuté. Na druhej strane sa rovnako ponecháva neaplikovateľnosť zmluvnej mlčanlivosti a osobitných zákonov, ktoré upravujú povinnosť mlčanlivosti vo vzťahu k novému zákonu okrem povinnosti mlčanlivosti vo vzťahu k spravodajským službám.

§ 2

Na účely tohto zákona sa rozumie

- a) oznamovateľom fyzická osoba, ktorá v dobrej viere urobí oznámenie orgánu príslušnému na prijatie oznámenia, úradu alebo zamestnávateľovi; za oznamovateľa sa považuje aj blízka osoba oznamovateľa, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľ, k zamestnávateľovi, ktorý je závislou osobou vo vzťahu k zamestnávateľovi oznamovateľa alebo k zamestnávateľovi, ktorý je založený alebo zriadený zamestnávateľom oznamovateľa,
- b) oznámením uvedenie skutočností, o ktorých sa fyzická osoba dozvedela v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo v súvislosti s činnosťou vo verejnom záujme a ktoré sa týkajú protispoločenskej činnosti,
- c) kvalifikovaným oznámením oznámenie, ktoré môže prispieť alebo prispelo k objasneniu závažnej protispoločenskej činnosti alebo k zisteniu alebo k usvedčeniu jej páchatela,
- d) závažnou protispoločenskou činnosťou
 1. trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 až 263 Trestného zákona, trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej

dražbe podľa § 266 až 268 Trestného zákona, trestné činy verejných činiteľov podľa § 326 až 327a Trestného zákona alebo trestné činy korupcie podľa § 328 až 336b Trestného zákona,

2. trestný čin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou tri roky,
3. správny delikt, za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou určenou výpočtom, alebo
4. správny delikt, za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou vo výške najmenej 30 000 eur,
- e) pracovnoprávnym vzťahom pracovný pomer, obdobný pracovný vzťah, štátnozamestnanecký pomer alebo služobný pomer,
- f) zamestnávateľom osoba, ktorá zamestnáva najmenej jednu fyzickú osobu v pracovnoprávnom vzťahu,
- g) orgánom verejnej moci
 1. štátny orgán, obec, vyšší územný celok,
 2. právnická osoba zriadená zákonom a právnická osoba zriadená štátom, obcou alebo vyšším územným celkom podľa osobitného predpisu,³⁾
 3. právnická osoba založená osobou uvedenou v prvom bode alebo v druhom bode,
 4. právnická osoba, ktorej zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach v oblasti verejnej správy,
- h) konaním v dobrej viere konanie fyzickej osoby, ktorá vzhľadom na okolnosti, ktoré sú jej známe, a vedomosti, ktoré v čase oznámenia má, sa odôvodnene domnieva, že uvádzané skutočnosti sú pravdivé; v pochybnostiach sa konanie považuje za konanie v dobrej viere, dovtedy, kým sa nepreukáže opak.

Komentár k § 2

Ustanovením sa právne vymedzujú základné pojmy nového zákona.

Oznamovateľ

Tým je predovšetkým osoba, ktorá sa v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie dozvedela o protispoločenskej činnosti a urobila o tom v dobrej viere oznámenie. Naďalej sa tiež ustanovila ochrana blízkej osoby (Občianskeho zákonníka) oznamovateľa, ktorá je zamestnaná u toho istého zamestnávateľa, a to v rovnakom rozsahu ako je chránený samotný oznamovateľ.

Blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodeneц a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by

ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

Tejto blízkej osobe však nebude možné priznať odmenu, čo sa zohľadňuje v definícii oznamovateľa. Definícia oznamovateľa sa ďalej rozširuje o blízku osobu oznamovateľa, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu k zamestnávateľovi, ktorý je závislou osobou vo vzťahu k zamestnávateľovi oznamovateľa; cieľom tejto novej úpravy bolo rozšíriť ochranu blízkej osoby oznamovateľa a tým zvýšiť nepriamu ochranu oznamovateľov.

Oznámenie a kvalifikované oznámenie

Na rozdiel od predchádzajúceho zákona, ktorý rozlišuje oznámenie a podnet, nový zákon rozlišuje medzi oznámením a kvalifikovaným oznámením. **Oznámenie je uvedenie akýchkoľvek skutočností, ktoré sa týkajú protispoločenskej činnosti a kvalifikované oznámenie je uvedenie skutočností, ktoré môžu prispieť k objasneniu závažnej protispoločenskej činnosti.**

Rozlišovanie medzi týmito pojmami má význam vo vzťahu k poskytovanej ochrane. Oproti starej právnej úprave sa však pri definícii kvalifikovaného oznámenia nevyžaduje „vyššia kvalita informácií“. Nemusí ísť teda o informácie, ktoré môžu významnou mierou prispieť alebo prispeli k objasneniu závažnej protispoločenskej činnosti.

Závažná protispoločenská činnosť

Pojem závažná protispoločenská činnosť sa podobne ako je tomu v platnej úprave definuje jednak cez vymedzené trestné činy, a jednak sa definuje vo vzťahu k následku, ktorý môže vzniknúť v súvislosti s protiprávnym konaním.

Závažnou protispoločenskou činnosťou teda bude vždy niektorý z trestných činov poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností, trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, niektorý z trestných činov verejných činiteľov a niektorý z trestných činov korupcie.

Okrem toho bude závažnou protispoločenskou činnosťou aj protiprávne konanie, ktoré je **trestným činom s hornou hranicou prevyšujúcou tri roky alebo správnym deliktom, za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou vo výške najmenej 30 000 eur** (oproti súčasným 50 000 eurám) alebo pokutu, ktorej horná hranica sa určuje výpočtom, čím sa rozširuje pôsobnosť novej právnej úpravy. Oproti predchádzajúcej úprave sa rozsah závažnej protispoločenskej činnosti dopĺňa o trestnú činnosť právnických osôb.

Pracovnoprávny vzťah

- pracovný pomer,
- obdobný pracovný vzťah,
- štátnozamestnanecký pomer,
- služobný pomer.

Zamestnávateľ a orgán verejnej moci

Zamestnávateľ a orgány verejnej moci sa definujú obdobne, ako je to obvyklé v našom právnom poriadku. Zamestnávateľom je osoba zamestnávajúca **minimálne jednu osobu v pracovnom vzťahu**, čiže v pracovnom pomere, obdobnom pracovnom vzťahu, štátnozamestnaneckom pomere alebo služobnom pomere.

Orgány verejnej moci sú:

- štátny orgán, obec, vyšší územný celok.

Štátny orgán

Základná a rozhodujúca zložka štátneho mechanizmu, ktoré sú vybavené právomocou, pôsobnosťou (kompetenciou) a štátnomocenským charakterom - parlament, hlava štátu, vláda, orgány štátnej správy, súdy a štátne kontrolné a dozorné orgány.

Obec

Je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastnou majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je **starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov**. Obci pri výkone samosprávy možno ukladať povinnosti a obmedzenia len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy. Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu.

VÚC

Je vyššou samosprávnou jednotkou v členení samosprávy stojacou nad obcami a mestami. Je to samostatný územný samosprávny ako aj správny celok. **Napriek svojej vyššej samosprávnej forme nie je nadriadeným obciam ani mestám.** Má svoju zákonom vymedzenú pôsobnosť v samospráve ako aj v miestnej štátnej správe, pričom na plnenie zákonom prenesených úloh miestnej štátnej správy poskytuje materiálne a finančné zastrešenie štát.

- právnická osoba zriadená zákonom a právnická osoba zriadená štátom, obcou alebo vyšším územným celkom podľa zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy - ide o rozpočtovú a príspevkovú organizáciu. Na obce a vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie ako súčasť sektora verejnej správy **sa vzťahuje zákon o rozpočtových organizáciách verejnej správy.**

Poznámka

Rozpočtová organizácia je právnická osoba štátu, obce alebo vyššieho územného celku, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami zapojená na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku. Hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu.

Príspevková organizácia je právnická osoba štátu, obce alebo vyššieho územného celku, ktorá je na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku zapojená príspevkom a ktorej spravidla menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami. Platia pre ňu finančné vzťahy určené zriaďovateľom v rámci jeho rozpočtu.

- právnická osoba založená štátnym orgánom, obcou, VÚC, právnickou osobou, ktorou je rozpočtová a príspevková organizácia,
- právnická osoba, ktorej zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach v oblasti verejnej správy.

Konanie v dobrej viere

Novým zákonom sa zavádza legálna definícia dobrej viery, ktorá sa neviaže na objektívnu **vedomosť oznamovateľa o pravdivosti tvrdení**, ktoré sa uvádzajú v oznámení, ale na opodstatnenej domnienke oznamovateľa o pravdivosti svojich tvrdení v čase oznámenia, a to s prihliadnutím na okolnosti, ktoré sú mu známe a vedomosti, ktoré má.

Poskytnutie ochrany v rámci trestného konania

§ 3

(1) Žiadosť o poskytnutie ochrany pri oznámení závažnej protispoločenskej činnosti, ktorá je trestným činom, môže podať oznamovateľ zároveň s oznámením alebo počas trestného konania; žiadosť sa podáva prokurátorovi písomne alebo ústne do zápisnice. Ak sa žiadosť o poskytnutie ochrany oznamovateľovi podá inému orgánu verejnej moci, ten ju bezodkladne postúpi prokurátorovi.

(2) Žiadosť o poskytnutie ochrany podľa odseku 1 obsahuje meno, priezvisko, dátum narodenia a pobyt oznamovateľa, ktorý podáva žiadosť, miesto výkonu jeho práce a označenie jeho zamestnávateľa; žiadosť obsahuje aj údaje o blízkej osobe, ak je v pracovnoprávnom vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľ alebo je v pracovnoprávnom vzťahu k zamestnávateľovi, ktorý je závislou osobou vo vzťahu k zamest-

návateľovi oznamovateľa a oznamovateľ žiada o ochranu aj pre túto blízku osobu.

Komentár k § 3

Podanie žiadosti o poskytnutie ochrany je výlučným právom zamestnanca, ktorý podal kvalifikované oznámenie, a toto právo môže zamestnanec **realizovať v ktoromkoľvek štádiu trestného konania**, čiže aj **v konaní pred súdom**, ktorý koná vo veci súvisiacej s trestným oznámením, svedeckou výpoveďou alebo dôkazom predloženým zamestnancom.

Nový zákon uvádza tradičné formy podania žiadosti o poskytnutie ochrany, a to písomnú formu alebo ústnu do zápisnice.

O vzniku ochrany rozhoduje prokurátor, preto bolo potrebné v novom zákone explicitne uviesť, že v prípade, ak sa žiadosť podá inému orgánu, napríklad vyšetrovateľovi, tento je povinný ju bezodkladne postúpiť dozorujúcemu prokurátorovi.

Žiadosť o poskytnutie ochrany musí obsahovať základné údaje zamestnanca a jednoduché označenie zamestnávateľa, pričom sa nevyžaduje, aby zamestnanec pátral po všetkých jeho identifikačných znakoch, ako je napríklad **identifikačné číslo**; tieto údaje má k dispozícii alebo si zadováži orgán činný v trestnom konaní.

Obsahové náležitosti žiadosti

- meno,
- priezvisko,
- dátum narodenia,
- pobyt oznamovateľa,
- miesto výkonu práce oznamovateľa,
- označenie zamestnávateľa oznamovateľa,
- označenie blízkej osoby v medziach a v prípadoch vymedzených zákonom.

V kontexte nových prvkov v ochrane oznamovateľa sa po novom teda ustanovilo v žiadosti uviesť aj **údaje o blízkej osobe oznamovateľa**, ktorá je v pracovnom pomere k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľa a tak ju zahrnúť do žiadosti o poskytnutie ochrany.

§ 4

(1) Ak prokurátor zistí, že oznamovateľ, ktorý podal žiadosť o poskytnutie ochrany podľa § 3 ods. 1, urobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne mu poskytne ochranu podľa § 7 a túto skutočnosť písomne oznámi oznamovateľovi, zamestnávateľovi a úradu; oznamovateľovi sa spolu s týmto oznámením doručí aj poučenie o právach a povinnostiach, ktoré mu vyplývajú z postavenia chráneného oznamovateľa. Doručením oznámenia o poskytnutí ochrany zamestnávateľovi sa

oznamovateľ stáva chráneným oznamovateľom.

(2) Oznamovateľ môže namiesto ochrany podľa § 7 požiadať prokurátora o vydanie písomného potvrdenia o tom, že urobil kvalifikované oznámenie. Ak prokurátor zistí, že oznamovateľ urobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne mu vydá o tom potvrdenie spolu s poučením o právach a povinnostiach, ktoré mu vyplývajú v súvislosti s urobením kvalifikovaného oznámenia.

(3) Ak prokurátor zistí, že oznamovateľ, ktorý podal žiadosť o poskytnutie ochrany podľa § 3 ods. 1, neurobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne mu písomne oznámi túto skutočnosť s uvedením dôvodov neposkytnutia ochrany a s poučením o možnosti preskúmať neposkytnutie ochrany podľa odseku 4.

(4) Oznamovateľ, ktorému sa podľa odseku 3 neposkytla ochrana, môže do 15 dní od doručenia oznámenia podľa odseku 3 požiadať sám alebo prostredníctvom úradu nadriadeného prokurátora, aby preskúmal dôvody neposkytnutia ochrany podľa odseku 3. Nadriadený prokurátor do 15 dní od doručenia žiadosti rozhodne o poskytnutí ochrany podľa § 7 a túto skutočnosť písomne oznámi oznamovateľovi, zamestnávateľovi a úradu, alebo v tejto lehote oznámi oznamovateľovi alebo úradu, že oznamovateľ neurobil kvalifikované oznámenie.

Komentár k § 4

Priznanie ochrany, a to na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy aj v konaní pred súdom, sa zveruje prokurátorovi, pretože on zastupuje štát na strane obžaloby.

Ochrana vzniká dňom doručenia písomného oznámenia o ochrane zamestnávateľovi; toto písomné oznámenie sa doručuje aj zamestnancovi a úradu.

Oznamovateľ sa od okamihu vzniku ochrany stáva chráneným oznamovateľom a požíva všetky práva, ktoré mu nový zákon ako chránenému oznamovateľovi priznáva; o týchto právach musí byť oznamovateľ poučený.

Okrem samotnej ochrany podľa § 7 má chránený oznamovateľ napríklad právo na to, aby mu prokurátor oznámil podanie obžaloby; toto oznámenie má pre chráneného oznamovateľa význam v súvislosti so žiadosťou o poskytnutie odmeny.

Možňuje sa tiež, aby oznamovateľ požíval ochranu až od momentu, kedy sa sám rozhodne brániť voči úkonom zamestnávateľa. Na tento účel môže oznamovateľ požiadať prokurátora iba o vydanie potvrdenia o tom, že urobil kvalifikované oznámenie, čo znamená, že

prokurátor uzná jeho podiel na objasňovaní závažnej protispoločenskej činnosti, ale jeho identita pred zamestnávateľom nebude odhalená. Takéto potvrdenie môže využiť pri pozastavení účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

Raz poskytnutá ochrana podľa nového zákona trvá, čo je potrebné zdôrazniť, a to najmä v prípade, že následne dôjde k právnomu prekvalifikovaniu vybraného trestného činu na trestný čin s nižšou sadzbou. Ak prokurátor zistí, že nie sú splnené podmienky na vznik ochrany, oznámi túto skutočnosť oznamovateľovi s poučením o možnosti požiadať o preskúmanie takéhoto rozhodnutia v lehote 15 dní. Preskúmanie zabezpečuje nadriadený prokurátor, pričom tento môže aj sám rozhodnúť o priznaní ochrany.

Poskytnutie ochrany v rámci konania o správnom delikte

§ 5

(1) Žiadosť o poskytnutie ochrany pri oznámení závažnej protispoločenskej činnosti, ktorá je správnym deliktom, môže podať oznamovateľ zároveň s oznámením alebo počas konania o správnom delikte; žiadosť o poskytnutie ochrany sa podáva písomne alebo ústne do zápisnice orgánu, ktorý je príslušný na konanie o správnom delikte (ďalej len „správny orgán“). Ak sa žiadosť o poskytnutie ochrany oznamovateľovi podá inému orgánu verejnej moci, ten ju bezodkladne postúpi orgánu príslušnému podľa prvej vety.

(2) Žiadosť o poskytnutie ochrany podľa odseku 1 obsahuje meno, priezvisko, dátum narodenia a pobyt oznamovateľa, ktorý podáva žiadosť, miesto výkonu jeho práce a označenie jeho zamestnávateľa; žiadosť obsahuje aj údaje o blízkej osobe, ak je v pracovnoprávnom vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľ alebo je v pracovnoprávnom vzťahu k zamestnávateľovi, ktorý je závislou osobou vo vzťahu k zamestnávateľovi oznamovateľa a oznamovateľ žiada o ochranu aj pre túto blízku osobu.

Komentár k § 5

Poskytovanie ochrany v rámci konania o správnom delikte je obdobou poskytovania ochrany v rámci trestného konania s tým, že to, či ide o kvalifikované oznámenie, posudzuje správny orgán, do ktorého pôsobnosti prejednanie správneho deliktu patrí. Tak, ako je tomu v prípade oznámenia o trestnej činnosti, aj v tomto prípade môže požiadať oznamovateľ za obdobných podmienok o preskúmanie nepriznania ochrany s tým, že na preskúmanie je príslušný nadriadený správny orgán.

§ 6

(1) Ak správny orgán zistí, že oznamovateľ, ktorý podal žiadosť o poskytnutie ochrany podľa § 5 ods. 1, urobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne oznamovateľovi poskytne ochranu podľa § 7 a túto skutočnosť písomne oznámi oznamovateľovi, zamestnávateľovi a úradu; oznamovateľovi sa spolu s oznámením doručí aj poučenie o právach a povinnostiach, ktoré oznamovateľovi vyplývajú z postavenia chráneného oznamovateľa. Doručením tohto oznámenia zamestnávateľovi sa oznamovateľ stáva chráneným oznamovateľom.

(2) Oznamovateľ môže namiesto ochrany podľa § 7 požiadať správny orgán o vydanie písomného potvrdenia o tom, že urobil kvalifikované oznámenie. Ak správny orgán zistí, že oznamovateľ urobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne oznamovateľovi vydá o tom potvrdenie spolu s poučením o právach a povinnostiach, ktoré mu vyplývajú v súvislosti s urobením kvalifikovaného oznámenia.

(3) Ak správny orgán zistí, že oznamovateľ, ktorý podal žiadosť o poskytnutie ochrany podľa § 5 ods. 1, neurobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne oznamovateľovi písomne oznámi túto skutočnosť s uvedením dôvodov neposkytnutia ochrany a s poučením o možnosti preskúmania neposkytnutia ochrany podľa odseku 4.

(4) Oznamovateľ, ktorému sa podľa odseku 3 neposkytla ochrana, môže do 15 dní od doručenia oznámenia podľa odseku 3 požiadať sám alebo prostredníctvom úradu nadriadený správny orgán, aby preskúmal dôvody neposkytnutia ochrany podľa odseku 3. Nadriadený správny orgán do 15 dní od doručenia žiadosti rozhodne o poskytnutí ochrany podľa § 7 a túto skutočnosť písomne oznámi oznamovateľovi, zamestnávateľovi a úradu, alebo v tejto lehote oznámi oznamovateľovi alebo úradu, že oznamovateľ neurobil kvalifikované oznámenie.

(5) Ak sa v trestnom konaní odovzdá alebo postúpi vec inému orgánu na konanie o správnom delikte po podaní žiadosti o poskytnutie ochrany, správny orgán posúdi poskytnutie ochrany aj bez podania ďalšej žiadosti o poskytnutie ochrany.

Komentár k § 6

V rámci trestného konania môžu vyjsť najavo skutočnosti, že došlo k spáchaniu správneho deliktu a vec sa odovzdá alebo postúpi na konanie o správnom delikte. Ak už bola v rámci trestného konania podaná žiadosť o ochranu, správny orgán je povinný aj bez podania žiadosti posúdiť poskytnutie ochrany.

Kvalifikované oznámenie

Spolu s kvalifikovaným oznámením sa doru-

čí aj poučenie o právach a povinnostiach oznamovateľa, ktorému sa oznámenie doručuje. Ide o práva a povinnosti, ktoré mu vyplývajú z postavenia chráneného oznamovateľa (stáva sa ním doručením kvalifikovaného oznámenia).

Namiesto ochrany môže oznamovateľ požiadať o potvrdenie, že sa stal chráneným oznamovateľom. Priamo žiada o to správny orgán. Potvrdenie je zásadne písomného charakteru. V rámci vydaného potvrdenia je tiež poučenie o právach a povinnostiach, ktoré mu vyplývajú v rámci kvalifikovaného oznámenia.

Neposkytnutie ochrany

K neposkytnutiu ochrany dochádza v prípade, ak oznamovateľ neurobil kvalifikované oznámenie a správny orgán zistil túto skutočnosť, nakoľko mu oznamovateľ podal žiadosť o poskytnutie ochrany. Správny orgán informuje o tejto skutočnosti oznamovateľa bez zbytočného odkladu a tiež mu poskytne dôvody neposkytnutia ochrany.

Preskúmanie dôvodov neposkytnutia ochrany

Právom oznamovateľa, ktorému nebola poskytnutá ochrana, je v stanovenej lehote do 15 dní od doručenia oznámenia o jej neposkytnutí požiadať správny orgán o preskúmanie dôvodov, pre ktoré k tomu došlo.

Správny orgán buď môže požiadať sám alebo prostredníctvom úradu nadriadený správny orgán.

Nadriadený správny orgán do 15 dní od doručenia žiadosti rozhodne o poskytnutí ochrany a následne túto skutočnosť písomne oznámi oznamovateľovi, zamestnávateľovi a úradu. Zároveň ak nerozhodne, tak v tej istej lehote oznámi oznamovateľovi alebo úradu, že zo strany oznamovateľa nebolo urobené kvalifikované oznámenie.

§ 7

Ochrana oznamovateľa pri oznamovaní závažnej protispoločenskej činnosti

(1) Zamestnávateľ môže urobiť právny úkon alebo vydať rozhodnutie v pracovnoprávnom vzťahu (ďalej len „pracovnoprávny úkon“) voči chránenému oznamovateľovi, na ktorý nedal súhlas, len so súhlasom úradu; voči chránenému oznamovateľovi, ktorým je profesionálny vojak, sa súhlas úradu vyžaduje, len ak tak ustanovuje osobitný predpis.⁴⁾ Súhlas úradu sa nevyžaduje, ak sa pracovnoprávnym úkonom priznáva nárok alebo ak ide o pracovnoprávny úkon súvisiaci so skončením pracovného vzťahu, ktorý je dôsledkom právnej skutočnosti, ktorá nezávisí od

posúdenia zamestnávateľa.⁵⁾

(2) Zamestnávateľ podáva žiadosť o udelenie súhlasu úradu. Žiadosť o udelenie súhlasu obsahuje

- a) označenie zamestnávateľa,
- b) meno, priezvisko, dátum narodenia a pobyt chráneného oznamovateľa,
- c) označenie pracovnoprávneho úkonu, na ktorý sa žiada súhlas úradu,
- d) odôvodnenie potreby vykonania pracovnoprávneho úkonu.

(3) Úrad pred vydaním rozhodnutia o žiadosti o udelenie súhlasu umožní chránenému oznamovateľovi vyjadriť sa v primeranej lehote k navrhovanému pracovnoprávnemu úkonu.

(4) V jednoduchých veciach, najmä ak možno rozhodnúť len na základe žiadosti zamestnávateľa a vyjadrenia chráneného oznamovateľa, úrad rozhodne o žiadosti o udelenie súhlasu bezodkladne. V ostatných veciach rozhodne úrad do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti o udelenie súhlasu.

(5) Úrad udelí súhlas s navrhovaným pracovnoprávnym úkonom zamestnávateľa voči chránenému oznamovateľovi, len ak zamestnávateľ preukáže, že navrhovaný pracovnoprávny úkon nemá žiadnu príčinnú súvislosť s kvalifikovaným oznámením, inak žiadosť o udelenie súhlasu zamietne.

(6) Proti rozhodnutiu úradu o žiadosti o udelenie súhlasu nemožno podať odvolanie.

(7) Od podania žiadosti zamestnávateľa o udelenie súhlasu úradu do právoplatného rozhodnutia o žiadosti o udelenie súhlasu zamestnávateľovi lehoty a skúšobné doby podľa osobitných predpisov⁶⁾ neplynú.

(8) Právny úkon, na ktorý úrad neudelil súhlas, je neplatný.

Komentár k § 7

Mechanizmus poskytovania ochrany ex ante sa takmer bezo zmien preberá zo predchádzajúcej právnej úpravy, s tým rozdielom, že celú pôsobnosť inšpektorátov práce preberá novozriadený úrad.

Vznik ochrany a nadobudnutie právneho postavenia chráneného oznamovateľa je významnou zmenou v statuse zamestnanca. Priznanie tohto právneho postavenia má na jednej strane zamedziť postihu zamestnanca, motivovaného oznámením zamestnanca o protispoločenskej činnosti, čiže ho chrániť a na druhej strane súčasne povzbudiť iných zamestnancov na oznamovanie skutočností o protispoločenskej činnosti, keďže tieto oznámenia sú podávané vo verejnom záujme.

Prechádzajúce schválenie

Chránený oznamovateľ má právo na to, aby

akýkoľvek zásah zo strany zamestnávateľa do jeho práv a povinností zamestnanca, vykonaný bez jeho súhlasu, podliehal predchádzajúcemu schváleniu.

Ako autorita rozhodujúca na poskytovanie ochrany chránenému oznamovateľovi už v rámci konkrétneho pracovnoprávneho vzťahu je úrad, ktorý by vzhľadom na svoju nezávislosť mal pri svojom rozhodovaní garantovať, že zamestnávateľ nebude oznamovateľa za oznámenie protispoločenskej činnosti postihovať.

Predchádzajúci súhlas úradu sa tak stáva imanentnou súčasťou ochrany chráneného oznamovateľa, podmieňujúcou platnosť právneho úkonu zamestnávateľa alebo zákonnosť jeho rozhodnutia.

Žiadosť o predchádzajúci súhlas

Ak zamestnávateľ bude chcieť urobiť právny úkon, resp. vydať rozhodnutie v pracovnoprávnom vzťahu, ktoré sa vzťahuje na chráneného oznamovateľa, bude musieť podať žiadosť o predchádzajúci súhlas úradu s ustanovenými obsahovými náležitosťami, ktorými sú označenie zamestnávateľa a chráneného oznamovateľa, označenie právneho úkonu a jeho odôvodnenie.

Súhlas sa nebude vyžadovať iba v prípade, ak sa pracovnoprávnym úkonom priznáva nárok (napr. povýšenie v prípade osôb v služobnom pomere) a ak ide o skončenie pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu, ktorý nemôže ovplyvniť zamestnávateľ (napr. strata vyžadovanej bezúhonnosti). Mechanizmus takejto ochrany sa nebude vzťahovať ani na právne úkony urobené príslušnými orgánmi vo vzťahu k osobám, ktoré sú vo verejnej funkcii, pretože v tomto prípade nejde o vzťahy medzi zamestnávateľom a zamestnancom.

Poznámka

Služobný úrad v mene štátu koná a rozhoduje vo veciach týkajúcich sa služobného pomeru profesionálneho vojaka a v právnych vzťahoch s ním súvisiacich a plní ďalšie úlohy podľa tohto zákona alebo ak tak ustanovujú všeobecne záväzné právne predpisy a služobné predpisy vydané na vykonanie tohto zákona. Služobný úrad a minister v mene štátu rozhodujú vo veciach týkajúcich sa služobného pomeru profesionálneho vojaka, ktorý je oznamovateľom kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti, a v právnych vzťahoch s ním súvisiacich, ak nastane dôvod skončenia štátnej služby prepustením zo služobného pomeru iba s predchádzajúcim súhlasom príslušného orgánu.

Takisto nebudú podliehať súhlasu úkony vo vzťahu k sudcom a prokurátorom, ktoré robia zákonom ustanovené orgány voči sudcom a prokurátorom a tiež nie sú v pozícii zamestnávateľov (napr. rozhodovanie v rámci disciplinárneho konania).

Požiadavka rýchlosti konania je vyjadrená v povinnosti úradu rozhodnúť, pokiaľ je to možné, čo najskôr a **požiadavka objektívnosti** vo vzťahu k chránenému oznamovateľovi je vyjadrená v povinnosti úradu umožniť chránenému oznamovateľovi vyjadriť sa.

Schvaľovací právny úkon

V rámci schvaľovania právneho úkonu zohrávajú úlohu zohráva zamestnávateľ, ktorý musí preukázať, že medzi **pracovnoprávnym úkonom a kvalifikovaným oznámením nejstúje príčinná súvislosť**, čiže zamestnávateľ je povinný znášať obrátené dôkazné bremeno.

Ak zamestnávateľ presvedčí úrad a tento považuje za preukázané, že medzi pracovnoprávnym úkonom a kvalifikovaným oznámením urobeným chráneným oznamovateľom nie je príčinná súvislosť, pracovnoprávny úkon schváli.

Proti rozhodnutiu úradu sa nebude možné odvolať, bude však preskúmateľné súdom, prípadne bude preskúmateľné prostredníctvom mimoriadnych opravných prostriedkov alebo protestu prokurátora.

Od podania žiadosti zamestnávateľa o udeľenie súhlasu úradu do právoplatného rozhodnutia o žiadosti o udeľenie súhlasu zamestnávateľovi **lehota a skúšobná doba neplynú**.

Skúšobná doba v Zákonníku práce

Podľa Zákonníka práce možno v pracovnej zmluve dohodnúť skúšobnú dobu, ktorá je najviac tri mesiace, a u vedúceho zamestnanca v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu a vedúceho zamestnanca, ktorý je v priamej riadiacej pôsobnosti tohto vedúceho zamestnanca, je najviac šesť mesiacov. **Skúšobnú dobu nemožno predlžovať**. Skúšobná doba sa predlžuje o čas prekážok v práci na strane zamestnanca, pričom platí, že skúšobná doba sa musí dohodnúť písomne, inak je neplatná. **Skúšobnú dobu nie je možné dohodnúť v prípade opätovne uzatváraných pracovných pomerov na určitú dobu**.

Skúšobná doba v zákone o štátnej službe

Skúšobná doba plyní odo dňa vzniku štátnozamestnaneckého pomeru a trvá tri mesiace. Uvedená skúšobná doba neplynie, ak vznik štátnozamestnaneckého pomeru v stálej štátnej

službe bezprostredne nadväzuje na skončenie predchádzajúceho štátnozamestnaneckého pomeru v dočasnej štátnej službe vykonávanej na tom istom štátnozamestnaneckom mieste v tom istom služobnom úrade. Štátny zamestnanec vo verejnej funkcii, riaditeľ kancelárie bezpečnostnej rady, štatutárny orgán, ktorý je vymenovaný podľa osobitného predpisu, velyvyslanec a štátny zamestnanec vykonávajú štátnu službu v dočasnej štátnej službe bez skúšobnej doby.

Služobný úrad môže okamžite skončiť štátnozamestnanecký pomer štátneho zamestnanca **do dvoch mesiacov odo dňa oznámenia upozornenia o závažnom porušení služobnej disciplíny**, najneskôr do jedného roka odo dňa, keď dôvod na okamžité skončenie štátnozamestnaneckého pomeru vznikol. Štátnozamestnanecký pomer odborníka ústavného činiteľa môže ten, pre koho plní úlohy, skončiť okamžite aj bez uvedenia dôvodu. Štátnozamestnanecký pomer odborníka ústavného činiteľa, ktorý plní úlohy pre sudcu najvyššieho súdu, môže skončiť okamžite aj bez uvedenia dôvodu vedúci kancelárie najvyššieho súdu, na návrh sudcu najvyššieho súdu, pre ktorého odborník ústavného činiteľa plní úlohy.

Právny úkon, na ktorý úrad neudelil súhlas, je neplatný.

§ 8

Zánik ochrany oznamovateľa

(1) Ochrana oznamovateľa poskytovaná podľa § 7 zaniká

- doručením písomného oznámenia chráneného oznamovateľa o vzdaní sa ochrany úradu,
- skončením alebo zánikom pracovnoprávneho vzťahu chráneného oznamovateľa,
- uplynutím troch rokov od skončenia trestného konania alebo konania o správnom delikte; ochrana však nezaniká, ak sa trestné konanie skončí postúpením veci inému orgánu,
- odsúdením chráneného oznamovateľa za trestný čin krivého obvinenia alebo za trestný čin krivej výpovede a krivej prisahy v súvislosti s urobením kvalifikovaného oznámenia, alebo
- doručením písomného oznámenia orgánu, ktorý poskytol ochranu, zamestnávateľovi, ak sa preukáže, že kvalifikované oznámenie nie je konaním v dobrej viere.

(2) Zánik ochrany podľa odseku 1 písm. a) úrad bezodkladne písomne oznámi zamestnávateľovi a orgánu, ktorý poskytol ochranu.

(3) Zánik ochrany podľa odseku 1 písm. b) zamestnávateľ bezodkladne písomne oznámi úradu a orgánu, ktorý poskytol ochranu.

(4) Zánik ochrany podľa odseku 1 písm. c)

alebo písm. d) orgán, ktorý poskytol ochranu, bezodkladne písomne oznámi úradu, zamestnávateľovi a chránenému oznamovateľovi.

(5) Zánik ochrany podľa odseku 1 písm. e) orgán, ktorý poskytol ochranu, bezodkladne písomne oznámi úradu a chránenému oznamovateľovi.

Komentár k § 8

Rovnako, ako bolo tomu v zákone č. 307/2014 Z. z., aj nový zákon ustanovuje päť foriem zániku ochrany, ktoré plne korešpondujú s cieľom tohto zákona, ktorými sú podpora podávania oznámení o protispoločenskej činnosti, **objasnenie závažnej protispoločenskej činnosti a zistenie a usvedčenie jej páchatel'ov**, ale aj vytvorenie takého právneho prostredia, aby sa zabránilo zneužitiu oznámenia na osobnú pomstu zamestnanca voči zamestnávateľovi.

Vznik ochrany

Vznik je zásadne v dispozičnej sfére zamestnanca, ktorý **jediný je oprávnený podať žiadosť o poskytnutie ochrany**. Rovnako je oprávnený vzdať sa ochrany, pričom ochrana zaniká dňom doručenia písomného vzdania sa ochrany úradu; úrad o tom bezodkladne upovedomí zamestnávateľa a orgán, ktorý priznal ochranu (čiže prokurátora alebo správny orgán).

Nový zákon vytvára právne podmienky na ochranu chráneného oznamovateľa len za predpokladu, že táto osoba je vnútorne úprimne presvedčená o pravdivosti obsahu oznámenia; na tomto právnom stave nič nemení, ak sa následným šetrením zistí, že tomu tak nie je.

Zánik ochrany

Rozhodne však nie je účelom tohto zákona chrániť zamestnanca, ktorý podá oznámenie o protispoločenskej činnosti úmyselne s nepravdivým obsahom, napríklad ako akt pomsty voči svojmu zamestnávateľovi. Takýmto konaním **naplnia skutkovú podstatu trestného činu krivého obvinenia alebo krivej výpovede a krivej prisahy** a nový zákon s ním spája zánik ochrany. Taktiež ochrana zanikne, ak sa iným spôsobom preukáže, že oznámenie nebolo podané v dobrej viere. S právoplatným odsúdením chráneného oznamovateľa za niektorý z týchto trestných činov zaniká ochrana; **prokurátor bezodkladne oznámi** túto skutočnosť chránenému oznamovateľovi, zamestnávateľovi a úradu.

Ak pracovnoprávny vzťah medzi zamestnancom a zamestnávateľom zanikne, niet právneho titulu na zachovávanie inštitútu ochrany a dôvodu naďalej poskytovať ochranu chránenému oznamovateľovi.

Oznámenie o zániku ochrany

Zánik ochrany je povinný zamestnávateľ bezodkladne oznámiť úradu a orgánu, ktorý priznal ochranu.

Skončenie trestného konania alebo konania o správnom delikte je tiež dôvodom zániku ochrany (okrem postúpenia veci v trestnom konaní inému orgánu). Zároveň sa s cieľom zvýšenie a posilnenia ochrany oznamovateľa, oproti súčasnej právnej úprave, ustanovilo poskytovať ochranu nielen počas trestného konania alebo konania o správnom delikte, ale aj (najviac) tri roky po skončení niektorého z uvedených konaní.

§ 9

Odmena

(1) Úrad môže poskytnúť oznamovateľovi, ktorý urobil kvalifikované oznámenie na základe jeho žiadosti o poskytnutie odmeny, odmenu až do výšky 50-násobku minimálnej mzdy, ak

a) v trestnom konaní

1. bola podaná obžaloba,
2. bol podaný návrh na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu,
3. bol schválený zmier a zastavené trestné stíhanie alebo
4. trestné stíhanie bolo podmienčne zastavené, alebo

b) v správnom konaní nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o spáchaní správneho deliktu.

(2) Orgán, ktorý oznamovateľovi vydal písomné oznámenie podľa § 4 ods. 1 alebo § 6 ods. 1 alebo písomné potvrdenie podľa § 4 ods. 2 alebo § 6 ods. 2, oznámi oznamovateľovi podanie obžaloby, schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu, schválenie zmiernu a zastavenie trestného stíhania, podmienčne zastavenie trestného stíhania alebo nadobudnutie právoplatnosti rozhodnutia podľa odseku 1.

(3) Žiadosť o poskytnutie odmeny môže podať oznamovateľ úradu do šiestich mesiacov odo dňa doručenia oznámenia podľa odseku 2. Na žiadosti o poskytnutie odmeny podané po tejto lehote sa neprihliada.

(4) Žiadosť o poskytnutie odmeny obsahuje meno, priezvisko, dátum narodenia a pobyt oznamovateľa a odôvodnenie žiadosti; k žiadosti oznamovateľ priloží kópiu oznámenia podľa odseku 2.

(5) Úrad pri rozhodovaní o žiadosti o poskytnutie odmeny zohľadní mieru zásluh oznamovateľa na objasnení závažnej protispoločenskej činnosti, zistení jej páchatel'a, ušlý zárobok oznamovateľa a rozsah uchráneného majetku alebo vráteného majetku, ak ho možno vyčíslieť; na ten účel si úrad vyžiada stanovisko prokurátora alebo správneho orgánu, ktorý vo veci konal.

(6) Úrad rozhodne o žiadosti o poskytnutie odmeny do troch mesiacov odo dňa jej doručenia.

(7) Na poskytnutie odmeny oznamovateľovi nie je právny nárok. Preskúmanie rozhodnutia úradu o odmene súdom je vylúčené.

(8) Ustanovenia odsekov 1 až 7 sa nevzťahujú na blízku osobu oznamovateľa.

Komentár k § 9

Nový zákon, rovnako ako predchádzajúci právny predpis, naďalej ustanovuje aj možnosť poskytnúť oznamovateľovi odmenu (v nezmenenej výške). Ide o nenárokovateľnú odmenu, ktorá nemá byť len motivačným faktorom na podávanie oznámení o protispoločenskej činnosti, ale svojim mechanizmom priznávania má vyjadriť aj naplnenie verejného záujmu tým, že súvisí s rozsahom uchráneného majetku (napríklad v prípade korupčných trestných činov) alebo vráteného majetku, či už ide o finančné prostriedky, hnutelný alebo nehnuteľný majetok vo vlastníctve alebo správe poškodenej osoby.

Výška odmeny

Nový zákon predpokladá priznanie odmeny až do výšky päťdesiatnásobku minimálnej mzdy.

Poznámka

Pod pojmom minimálna mzda sa rozumie najnižšia možná mzda, ktorá musí byť zamestnancovi vyplatená za plný pracovný úväzok. Minimálna mzda pre rok 2019 predstavuje 520 €. Pre jednu odpracovanú hodinu je to 2,989 €.

Ide o sumu, ktorá sa ako hraničná používa aj v iných právnych predpisoch, napríklad v súvislosti s odškodňovaním osôb poškodených násilnými trestnými činmi.

Rozhodovaciu právomoc zákon zveruje úradu, rovnako ako podľa predchádzajúcej právnej úpravy, **rozhodnutie o poskytnutí odmeny** a o jej výške nemá podliehať súdnej preskume.

Podmienka priznania odmeny

Na priznanie odmeny oznamovateľovi postačuje na rozdiel od platnej úpravy už podanie obžaloby (platná úprava vyžaduje právoplatné rozhodnutie, ktorým bol páchateľ uznaný vinným zo spáchania vybraného trestného činu). U správnych deliktov sa ako podmienka ponecháva **právoplatné rozhodnutie**, ktorým sa preukázalo spáchanie správneho deliktu, pretože správne trestanie nemá formálne upravené štádium objasňovania tzv. **iných správnych deliktov**. Za týmto účelom je povinný orgán, ktorý poskytol ochranu, oznámiť oznamovateľovi

vi skutočnosti, ktoré sú podmienkou na poskytnutie odmeny.

Je výlučne vecou oznamovateľa, či požiada o poskytnutie odmeny. Jediným kritériom, ktoré musí oznamovateľ rešpektovať, je šesťmesačná lehota, ktorá začína plynúť dňom doručenia oznámenia o podaní obžaloby alebo nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, čo doloží jeho kópiou.

Kritéria

Úrad, ako rozhodovací orgán, musí zohľadniť novým zákonom ustanovené kritériá, ktorými sú **miera zásluh oznamovateľa na objasnení závažnej protispoločenskej činnosti**, podiel na zistení alebo usvedčení páchateľa a rozsah uchráneného alebo vráteného majetku, prípadne ušlý zárobok oznamovateľa.

Pri posudzovaní týchto kritérií si úrad predovšetkým vyžiada stanovisko prokurátora, resp. správneho orgánu, pričom môže využiť aj oprávnenia súvisiace s poskytnutím súčinnosti inými orgánmi verejnej moci, ktoré mu vyplývajú z § 13 tohto zákona.

Lehota na rozhodnutie

Nový zákon ustanovuje úradu lehotu na rozhodnutie, a to tri mesiace odo dňa doručenia žiadosti o poskytnutie odmeny.

Čo sa týka poskytnutia odmeny oznamovateľovi, nemá naň právny nárok. **Preskúmanie rozhodnutia úradu o odmene súdom je vylúčené.**

Právna úprava odmeny sa nevzťahuje na blízku osobu oznamovateľa, pričom blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, **ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.**

Vnútrotný systém preverovania oznámení

§ 10

(1) Zamestnávateľ, ktorý zamestnáva najmenej 50 zamestnancov, a zamestnávateľ, ktorý je orgánom verejnej moci, ktorý zamestnáva najmenej 5 zamestnancov, je povinný určiť organizačnú zložku alebo osobu (ďalej len „zodpovedná osoba“), ktorá plní úlohy zamestnávateľa podľa odsekov 4 až 7 a § 11 ods. 1; na základe zmluvy so zamestnávateľom môže byť zodpovednou osobou aj osoba, ktorá nie je zamestnancom. Zodpovedná osoba musí mať odborné predpoklady na plnenie úloh podľa tohto zákona. V obci a vo vyššom

územnom celku je zodpovednou osobou hlavný kontrolór.

(2) Zamestnávateľ podľa odseku 1, ktorý je orgánom verejnej moci, plní úlohu podľa odseku 8 a prostredníctvom zodpovednej osoby plní úlohy podľa odsekov 4 až 7 a § 11 ods. 1 aj vo vzťahu k rozpočtovej organizácii a príspevkovej organizácii, ktoré sú v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, vo vzťahu k štátnemu podniku, ktorého je zakladateľom, vo vzťahu k fondu, ktorý je v jeho správe, a vo vzťahu k akciovej spoločnosti so 100 % majetkovou účasťou štátu, ku ktorej vykonáva akcionárske práva, ak táto právnická osoba zamestnáva menej ako 50 zamestnancov; orgán verejnej moci môže určiť, že bude plniť úlohy podľa odsekov 4 až 7 a § 11 ods. 1 aj vtedy, ak táto právnická osoba zamestnáva najmenej 50 zamestnancov.

(3) Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný umožniť zodpovednej osobe nezávislé plnenie jej úloh, pričom zodpovedná osoba je viazaná len pokynmi štatutárneho orgánu zamestnávateľa alebo štatutárneho orgánu materskej spoločnosti, ak nie je zodpovednou osobou priamo štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu. Zodpovedná osoba môže plniť aj iné úlohy a povinnosti ako podľa odsekov 4 až 7 a § 11 ods. 1; zamestnávateľ je povinný zabezpečiť, aby žiadna z týchto iných úloh alebo povinností nevedla ku konfliktu záujmov. Zamestnávateľ podľa odseku 1 nesmie zodpovednú osobu postihovať za výkon jej úloh; ak je zodpovednou osobou organizačná zložka, nesmie postihovať zamestnancov, ktorí sú do nej zaradení. Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný poskytnúť zodpovednej osobe pri plnení jej úloh potrebnú súčinnosť; najmä je povinný jej poskytnúť dostatočné prostriedky potrebné na plnenie týchto úloh a prístup k osobným údajom a dokumentom. Zamestnávateľ podľa odseku 1 je tiež povinný priebežne zabezpečovať udržiavanie odborných predpokladov zodpovednej osoby.

(4) Označenie zodpovednej osoby a spôsoby podávania oznámení musia byť zverejnené a pre všetkých zamestnancov prístupné obvyklým a bežne dostupným spôsobom tak, že najmenej jeden spôsob podávania oznámení musí byť prístupný nepretržite. Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný sprístupniť informácie o vnútornom systéme preverovania oznámení v stručnej, zrozumiteľnej, jasne formulovanej a ľahko dostupnej forme; je tiež povinný uľahčovať podávanie oznámení.

(5) Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný prijať a preveriť každé oznámenie do 90 dní od jeho prijatia; túto lehotu môže predĺžiť o ďalších 30 dní s tým, že predĺženie oznámi oznamovateľovi s uvedením dôvodov predĺženia. Za prevere-

nie oznámenia sa považuje aj postúpenie veci na vybavenie podľa Trestného poriadku alebo osobitných predpisov.⁷⁾

(6) Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný pri preverovaní oznámení zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa.

(7) Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný oznámiť oznamovateľovi výsledok preverenia oznámenia a opatrenia, ak sa prijali na základe preverenia oznámenia, do desiatich dní od preverenia oznámenia. Ak bolo preverenie oznámenia skončené postúpením veci na vybavenie podľa Trestného poriadku alebo osobitných predpisov, zodpovedná osoba si vyžiada výsledok vybavenia v rozsahu, ako to umožňuje osobitný predpis a do desiatich dní od doručenia tohto výsledku s ním oboznámi aj oznamovateľa.

(8) Zamestnávateľ podľa odseku 1 je povinný vydať vnútorný predpis, v ktorom určí podrobnosti o

- a) podávaní oznámení,
- b) preverovaní oznámení a oprávneniach zodpovednej osoby pri preverovaní oznámení,
- c) zachovaní mlčanlivosti o totožnosti oznamovateľa,
- d) evidovaní oznámení podľa § 11 ods. 1,
- e) oboznamovaní oznamovateľa s výsledkom preverenia jeho oznámenia,
- f) spracúvaní osobných údajov uvedených v oznámení.

Komentár k § 10

Vo vzťahu k zamestnávateľom s najmenej 50-timi zamestnancami a k orgánom verejnej moci s najmenej piatimi zamestnancami (zohľadnili sa najmä malé obce) sa zachováva povinnosť vytvoriť si vnútorný systém preverovania oznámení (vybavovania podnetov) s tým, že sa niektoré náležitosti vnútorného systému formulačne spresňujú alebo obsahovo dopĺňajú oproti predchádzajúcemu stavu.

Zodpovedná osoba

Títo zamestnávateľia sú povinní **určiť zodpovednú osobu**, resp. osobitnú organizačnú zložku, na ktorú sa bude možné obrátiť s oznámeniami o protispoločenskej činnosti. Zákon podrobnejšie vymedzuje vzťah medzi zodpovednou osobou a zamestnávateľom (zodpovedná osoba môže plniť aj iné úlohy, tie však **nesmú viesť ku konfliktu záujmu**; zamestnávateľ ju nesmie za výkon jej úloh postihovať a musí jej umožniť nezávislé plnenie úloh vrátane poskytnutia dostatočných prostriedkov a súčinnosti). Zodpovedná osoba musí mať odborné predpoklady na plnenie úloh a zamestnávateľ musí priebežne zabezpečovať ich udržiavanie. Nie je však účelom **zavádzanie formálnych**

školení, kurzov, osvedčení a podobne, ide predovšetkým o zodpovednosť zamestnávateľa, aby tieto všeobecne deklarované ustanovenia naplnil tak, aby umožnil čo najefektívnejšie preverovanie oznámení.

Orgán verejnej moci

Zodpovedná osoba, resp. osobitná organizačná zložka, u orgánov verejnej moci bude aj naďalej vykonávať svoje úlohy aj vo vzťahu k právnickým osobám v jej pôsobnosti, ak budú mať tieto osoby **menej ako 50 zamestnancov** alebo aj vo vzťahu k právnickým osobám s viac ako 50 zamestnancami, ak tak určí orgán verejnej moci. Sleduje sa tým väčšia transparentnosť a efektívnosť pri preverovaní oznámení v rámci jednotlivých rezortov.

Samotný proces preverovania oznámení sa preberá z predchádzajúceho zákona vrátane oboznamovania oznamovateľa s výsledkom preverenia a zachovávaní anonymity oznamovateľa.

Zákon zakotvuje novú požiadavku, aby zamestnávateľ prijal také technické a organizačné opatrenia, ktoré zodpovedajú najnovším poznatkom pri zohľadnení výšky nákladov na ich vykonanie a možnostiam zamestnávateľa na zabezpečenie preverovania oznámení v súlade so zákonom. **Prijatými opatreniami sa má zaistiť primeraná úroveň a kvalita preverovania oznámení vrátane zachovávania dôvernosti, dostupnosti pre zamestnancov, ochrany osobných údajov a pod. Prijatie konkrétnych opatrení je vecou zamestnávateľa, budú sa odvíjať napríklad od veľkosti a štruktúry zamestnávateľa, nastavených interných pravidiel a pod. Účelom je, aby zamestnávateľ bol schopný v primeranej miere predchádzať protispoločenskej činnosti, včas ju identifikovať, preveriť a minimalizovať prípadné škody (§ 11).**

§ 11

(1) Zamestnávateľ podľa § 10 ods. 1 je povinný najmenej počas troch rokov odo dňa doručenia oznámenia viesť evidenciu oznámení v rozsahu

- a) dátum doručenia oznámenia,
- b) meno, priezvisko a pobyt oznamovateľa,
- c) predmet oznámenia,
- d) výsledok preverenia oznámenia,
- e) dátum skončenia preverenia oznámenia.

(2) S ohľadom na najnovšie poznatky, náklady na vykonanie opatrení a účel vnútorného systému preverovania oznámení je zamestnávateľ podľa § 10 ods. 1 povinný prijať vhodné technické a organizačné opatrenia na zabezpečenie a preukázanie toho, že vnútorný systém preve-

rovania oznámení sa vykonáva v súlade s týmto zákonom.

Komentár k § 11

Evidencia oznámení

Je povinnosťou zamestnávateľa viesť túto evidenciu oznámení, ktorej obsahom sú náležitosti stanovené novým zákonom. Týka sa to zamestnávateľa, ktorý **zamestnáva najmenej 50 zamestnancov**, a zamestnávateľ, ktorý je orgánom verejnej moci, ktorý zamestnáva najmenej 5 zamestnancov, a ktorý je povinný určiť organizačnú zložku alebo osobu, ktorá plní úlohy zamestnávateľa.

Náležitosti evidencie oznámení

- dátum doručenia oznámenia zo strany oznamovateľa,
- meno, priezvisko a pobyt oznamovateľa, ktorý podal oznámenie,
- predmet oznámenia,
- výsledok preverenia oznámenia,
- dátum skončenia preverenia oznámenia.

Technické a organizačné opatrenia

Ide o opatrenia, prostredníctvom ktorých zamestnávateľ preukazuje, že **vnútorný systém preverovania oznámení sa vykonáva v súlade s novým zákonom**. Tieto opatrenia je povinný prijať vyššie vymedzený zamestnávateľ, a to s ohľadom na najnovšie poznatky, náklady na vykonanie opatrení a účel vnútorného systému preverovania oznámení.

§ 12

Pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu

(1) Ak sa oznamovateľ domnieva, že v súvislosti s oznámením bol voči nemu urobený pracovnoprávny úkon, s ktorým nesúhlasí, môže požiadať úrad do 15 dní odo dňa, keď sa dozvedel o pracovnoprávnom úkone, o pozastavenie účinnosti tohto pracovnoprávneho úkonu.

(2) Úrad bezodkladne pozastaví účinnosť pracovnoprávneho úkonu podľa odseku 1, ak bola dodržaná lehota podľa odseku 1 a ak zamestnávateľ v primeranej lehote určené úradom nepreukáže, že pracovnoprávny úkon nemá príčinnú súvislosť s oznámením. Úrad vydá potvrdenie o pozastavení účinnosti pracovnoprávneho úkonu a doručí ho zamestnávateľovi a oznamovateľovi.

(3) V potvrdení podľa odseku 2 sa uvedie meno, priezvisko, dátum narodenia a pobyt oznamovateľa, označenie zamestnávateľa a pracovnoprávny úkon, ktorého účinnosť je pozastavená. Ak úrad nevyhovie žiadosti podľa odseku 1, písomne oznámi oznamovateľovi dôvody, pre ktoré nepozastavil účinnosť pracovnoprávneho úkonu.

(4) Pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho

úkonu sa začína dňom doručenia potvrdenia podľa odseku 2 oznamovateľovi. Rozhodnutím, ktoré je pracovnoprávnym úkonom, sa pozastavením účinnosti odkladá vykonateľnosť.

(5) Úrad oznamovateľa pri doručení potvrdenia podľa odseku 2 písomne poučí o možnosti podať na súd návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a s tým spojených následkoch podľa odseku 6.

(6) Pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu sa skončí uplynutím 30 dní od doručenia potvrdenia podľa odseku 2 oznamovateľovi. Doručením návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia na súd počas tejto lehoty sa trvanie pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu predlžuje až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu o tomto návrhu.

(7) Úrad bezodkladne pozastaví aj účinnosť pracovnoprávneho úkonu urobeného voči fyzickej osobe, ktorá zverejnila skutočnosti o protispoločenskej činnosti, o ktorých sa dozvedela v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia, funkcie alebo činnosťou vo verejnom záujme, ak sa táto fyzická osoba mohla oprávnenne domnievať, že urobenie oznámenia by nevedelo k riadnemu prešetreniu oznámenia alebo by urobenie oznámenia mohlo viesť k jej postihu. Ustanovenia odsekov 1 až 6 sa použijú primerane.

(8) Ustanovenia odsekov 1 až 6 sa primerane vzťahujú aj na blízku osobu oznamovateľa, na zodpovednú osobu a na zamestnancov, ktorí sa podieľajú na plnení úloh zodpovednej osoby.

Komentár k § 12

Ustanovenie rieši ex post ochranu oznamovateľa, a to bez ohľadu na to, či urobil kvalifikované oznámenie alebo nie. Ochrana spočíva v možnosti úradu pozastaviť účinnosť pracovnoprávneho úkonu voči oznamovateľovi, ak je dôvodné podozrenie, že bol takýto úkon urobený v súvislosti s oznámením.

Obrátené dôkazné bremeno

Aj pri tejto možnosti ochrany sa zaviedlo obrátené dôkazné bremeno, t. j. ak zamestnávateľ nepreukáže, že pracovnoprávny úkon nemá príčinnú súvislosť s oznámením, tak sa účinnosť pracovnoprávneho úkonu pozastaví. V prípade rozhodnutí v pracovnoprávnych vzťahoch to bude znamenať odklad vykonateľnosti takéhoto rozhodnutia. Pri právnych úkonoch v pracovnoprávnych vzťahoch bude pozastavenie znamenať dočasnú neúčinnosť úkonu, teda pracovnoprávny úkon nebude mať po dobu pozastavenia žiadne právne dôsledky na osobu, ktorej sa týka. **Ochrana poskytovaná úradom je dočasná a jej pokračovanie sa viaže na**

podanie návrhu na vydanie neodkladného opatrenia s tým, že ak sa podá návrh na vydanie predbežného opatrenia, ochrana trvá až do právoplatného rozhodnutia o takomto návrhu. Konanie o neodkladnom opatrení by malo smerovať ku konaniu podľa antidiskriminačného zákona.

Potvrdenie o pozastavení účinnosti pracovnoprávneho úkonu

Potvrdenie úrad vydáva bezodkladne po pozastavení účinnosti pracovnoprávneho úkonu, ak bola dodržaná lehota a zo strany zamestnávateľa nebolo nepreukázané, že pracovnoprávny úkon nemá príčinnú súvislosť s oznámením. Zamestnávateľ má na preukázanie primeranú lehotu, ktorú mu určí úrad. **Následne je toto potvrdenie doručené zamestnávateľovi a oznamovateľovi.**

V opačnom prípade - nevyhovenia žiadosti o pozastavenie má úrad povinnosť oznámiť oznamovateľovi dôvody nepozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

Obsahové náležitosti potvrdenia

- meno, priezvisko oznamovateľa,
 - dátum narodenia oznamovateľa,
 - pobyt oznamovateľa,
 - označenie zamestnávateľa,
 - pracovnoprávny úkon, ktorého účinnosť je pozastavená.
- Oznamovateľ**

Možnosť pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu nie je viazaná na vnútorný systém preverovania oznámení podľa § 10, ale môže ho využiť každá osoba, ktorá je oznamovateľom.

Oznamovateľom je fyzická osoba, ktorá v dobrej viere urobí oznámenie orgánu príslušnému na prijatie oznámenia, úradu alebo zamestnávateľovi; za oznamovateľa sa považuje aj blízka osoba oznamovateľa, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľ, k zamestnávateľovi, ktorý je závislou osobou vo vzťahu k zamestnávateľovi oznamovateľa alebo k zamestnávateľovi, ktorý je založený alebo zriadený zamestnávateľom oznamovateľa.

Lehoty

Oproti predchádzajúcemu právnomu stavu sa predlžujú lehoty, ktoré tento právny inštitút zahŕňa – oznamovateľ nebude mať **len 7 dní** na požiadanie o pozastavenie účinnosti, ale **15 dní** a platnosť pozastavenia účinnosti nebude **14 dní, ale 30 dní**.

Pozastavenie v prípade ďalších osôb

Nový zákon rozširuje možnosť využiť inštitút pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu

aj na ďalšie osoby. Ide o prípad, keď fyzická osoba **nepodá oznámenie príslušnému orgánu alebo zamestnávateľovi**, ale skutočností o protispoločenskej činnosti zverejní. Podmienkou však je, že táto osoba sa musí oprávnené domnievať, že podanie oznámenia by nevedelo k jeho riadnemu prešetreniu, resp. by mohlo viesť k jej postihu. Pri zverejnení skutočností o protiprávnej činnosti musí však takáto osoba zohľadniť, podľa ktorých týmto zákonom je potrebné rešpektovať ochranu utajovaných skutočností, tajomstiev chránených osobitnými zákonmi a povinnosť mlčanlivosti v ustanovených prípadoch.

Pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu bude možné aj voči osobe blízkej oznamovateľovi, ktorá nebude v pracovnoprávnom vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľ, teda v prípade, keď blízka osoba nie je považovaná za oznamovateľa.

Oproti predchádzajúcej právnej úprave sa ustanovilo ochranu spočívajúcu v pozastavení účinnosti pracovnoprávneho úkonu poskytnúť aj zodpovednej osobe resp. zamestnancom do nej zaradeným, čím sa má zvýšiť ochrana zodpovednej osoby **pred neželanými zásahmi do jej fungovania a posilniť jej nezávislosť** a tým aj **akčioschopnosť** pri preverovaní oznámení v rámci vnútorného systému ich preverovania.

Začiatok pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu

Zásadne ide o deň doručenia potvrdenia oznamovateľovi od úradu. Následne je odložená vykonateľnosť pracovnoprávneho úkonu.

Neodkladné opatrenie a jeho následky

Zákon ukladá oznamovateľovi možnosť podať na súd návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a s tým spojených následkov. O uvedenej možnosti je **oznamovateľ informovaný úradom**. Doručením návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia na súd počas tejto lehoty sa trvanie pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu **predlžuje až do nadobudnutia vykonateľnosti** rozhodnutia súdu o tomto návrhu.

Skončenie pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu

Ku skončeniu dochádza uplynutím 30 dní odo dňa, kedy bolo od úradu doručené oznámenie.

Úrad

§ 13

(1) Zriaďuje sa úrad ako nezávislý orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý chrá-

ni práva a oprávnené záujmy oznamovateľov pri oznamovaní protispoločenskej činnosti.

(2) Úrad je rozpočtovou organizáciou. Návrh rozpočtu sa predkladá ako súčasť kapitoly Všeobecnej pokladničnej správa. Schválený rozpočet úradu môže znížiť v priebehu kalendárneho roku len Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“).

(3) Sídlo úradu je Bratislava.

(4) Úrad na plnenie svojich úloh môže zriaďovať a zrušovať detašované pracoviská mimo svojho sídla a určovať územný obvod ich pôsobnosti.

(5) Podrobnosti o organizácii úradu upraví organizačný poriadok úradu, ktorý vydá predseda úradu.

(6) Úrad

- rozhoduje vo veciach ochrany podľa § 7 a 12,
- kontroluje uplatňovanie tohto zákona; na výkon kontroly sa vzťahujú základné pravidlá kontrolnej činnosti podľa osobitného predpisu,⁸⁾
- kontroluje
 - dodržiavanie ustanovení o poskytnutí ochrany a výkone ochrany,
 - spôsob, akým sa zamestnávateľ správa k oznamovateľovi v čase po podaní oznámenia a
 - dodržiavanie ustanovení o vnútornom systéme preverovania oznámení,
- oznamuje príslušným orgánom podozrenie z postihu zamestnanca v súvislosti s oznámením protispoločenskej činnosti,
- zvyšuje povedomie verejnosti a zamestnávateľov o oznamovaní protispoločenskej činnosti a o poskytovaní ochrany oznamovateľom,
- poskytuje poradenstvo zamestnávateľom pri vypracovávaní vnútorného predpisu podľa § 10 ods. 8 a mechanizmu jeho dodržiavania,
- poskytuje poradenstvo a konzultácie v súvislosti s oznamovaním protispoločenskej činnosti,
- vydáva odborné stanoviská a metodické usmernenia vo veciach ochrany oznamovateľov,
- zabezpečuje praktickú odbornú prípravu a školenia zodpovedných osôb,
- spolupracuje so štátnymi orgánmi pri tvorbe právnych predpisov a predkladá ústredným orgánom štátnej správy podnety na ich zmenu na základe vlastných zistení a poznatkov,
- spolupracuje so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva a mimovládny organizáciami vo veciach ochrany oznamovateľov,

- l) spolupracuje s obdobnými inštitúciami a organizáciami Európskej únie a iných krajín,
- m) plní iné úlohy, ak tak ustanovuje tento zákon alebo osobitné predpisy.

(7) Úrad pravidelne vyhodnocuje a na svojom webovom sídle zverejňuje informácie, ktoré sa týkajú oznamovania protispoločenskej činnosti a poskytovania ochrany podľa tohto zákona, zverejňuje dokumenty podľa odseku 6 písm. h), odborné články, právne a iné dokumenty a informácie, ktoré sa týkajú oznamovania protispoločenskej činnosti a poskytovania ochrany podľa tohto zákona.

- (8) Úrad je pri plnení svojich úloh oprávnený
 - a) požadovať predloženie potrebnej dokumentácie, záznamov a iných dokladov a oboznamovať sa s ich obsahom,
 - b) požadovať vysvetlenia a preskúmať spôsob a účinnosť vybavenia oznámenia,
 - c) upozorňovať vedúcich predstaviteľov orgánov verejnej moci na nedostatočné alebo nesprávne vybavenie oznámenia a žiadať o nápravu,
 - d) upozorniť zamestnávateľa, že plánovaným pracovnoprávnym úkonom môže porušiť ustanovenia tohto zákona,
 - e) odporučiť zamestnávateľovi opatrenia na zabezpečenie súladu s týmto zákonom.

(9) Ak je uplatnenie oprávnenia podľa odseku 8 upravené v osobitnom predpise, úrad ich môže uplatniť len v súlade s týmto osobitným predpisom.

(10) Úrad má v konaní o správnom delikte, v ktorom sa poskytla ochrana podľa § 6 ods. 1, postavenie zúčastnenej osoby. Úrad má postavenie zúčastnenej osoby aj v konaní o správnom delikte, v ktorom bolo urobené kvalifikované oznámenie, ak o to požiada. Úrad má právo zúčastniť sa na každom úkone konania o správnom delikte, na ktorom má právo alebo povinnosť zúčastniť sa oznamovateľ.

(11) Úrad je oprávnený zúčastniť sa konania podľa všeobecných predpisov o konaní pred súdmi, ak je jednou zo sporových strán oznamovateľ.

(12) Orgán verejnej moci poskytuje úradu pri plnení jeho úloh potrebnú súčinnosť.

(13) Úrad predkladá národnej rade každoročne do konca marca správu o svojej činnosti a o stave ochrany oznamovateľov za predchádzajúci rok; správu zverejňuje úrad na svojom webovom sídle. Súčasťou tejto správy sú najmä poznatky z činnosti úradu a návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov. Ak predseda úradu zistí skutočnosti nasvedčujúce, že ohrozovanie alebo porušovanie práv oznamovateľa je závažné alebo sa týka väčšieho počtu oznamovateľov, môže predložiť národ-

nej rade mimoriadnu správu, ktorej súčasťou môže byť aj návrh, aby bola prerokovaná na najbližšej schôdzi národnej rady.

(14) Oznámenie adresované úradu úrad bezodkladne postúpi príslušnému orgánu. Ak oznamovateľ požiada o utajenie svojej totožnosti, úrad postúpi oznámenie bez uvedenia údajov o totožnosti oznamovateľa.

(15) Ak sa vo vzťahu k oznamovateľovi, blízkej osobe oznamovateľa alebo ich podnikaniu uskutočňujú v súvislosti s výkonom verejnej moci opatrenia, pri ktorých možno predpokladať, že ide o postih v súvislosti s oznámením, úrad je oprávnený požiadať orgán verejnej moci, ktorý uskutočnil tieto opatrenia, aby v určenej lehote zaujal stanovisko k oprávnenosti a dôvodnosti týchto opatrení. Orgán verejnej moci preskúma oprávnenosť a dôvodnosť opatrení, ak je to potrebné, prijme opatrenia na nápravu a výsledok preskúmania a prijaté opatrenia oznámi úradu. Ak orgán verejnej moci nesplní povinnosti podľa druhej vety, úrad predloží informáciu o tejto skutočnosti nadriadenému orgánu; ak orgán verejnej moci nemá nadriadený orgán, úrad predloží takúto informáciu na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“).

(16) Podľa odseku 15 sa postupuje aj vtedy, ak sa opatrenia pri výkone verejnej moci, o ktorých možno predpokladať, že ide o postih v súvislosti s oznámením protispoločenskej činnosti, uskutočňujú voči inej osobe, ako je oznamovateľ alebo blízka osoba oznamovateľa.

Komentár k § 13

Zriadenie úradu

Novým zákonom sa vytvoril nový nezávislý úrad, ktorého hlavným poslaním je ochrana oznamovateľov (whistleblowerov). Po niekoľkoročnej skúsenosti s aplikáciou ochrany oznamovateľov inšpektorátmi práce sa ukázalo, že napriek tomu, že pre inšpektoráty práce nešlo o úplne odlišnú úlohu oproti ich štandardným úlohám, predsa len ich hlavná náplň činnosti sleduje primárne iný cieľ. Tiež sa ukázalo, že nie je vhodné spájať postavenie inšpektorátu práce ako „ochrancu“ oznamovateľov s jeho postavením neustranného správneho orgánu v sporoch medzi zamestnancami a zamestnávateľmi. Okrem toho, len samotné poskytovanie ochrany oznamovateľom (poskytovanie súhlasu s pracovnoprávnym úkonom alebo pozastavovanie účinnosti pracovnoprávneho úkonu) je z celkového pohľadu spoločnosti nepostačujúce.

Je potrebné k tomu pridať väčšiu verejnú angažovanosť „ochrancu“ oznamovateľov, zvyšovanie povedomia verejnosti o nich,

preventívnu a poradenskú činnosť nielen pre samotných oznamovateľov, ale aj pre orgány verejnej moci a ostatných zamestnávateľov, monitorovanie a vyhodnocovanie uplatňovania zákona v praxi.

Takéto postupy vyplývajú aj z posúdenia základných protikorupčných právnych predpisov v Slovenskej republike, ktoré vypracovala Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v roku 2017. **Samostatná inštitúcia na ochranu oznamovateľov** existuje napríklad od roku 2016 v Holandsku (Huis voor klokkenluiders), obdobný orgán – s oveľa širším záberom – existuje od roku 2017 vo Francúzsku (L'Agence française anticorruption).

Úrad má celoštátnu pôsobnosť. Jej základnou úlohou je ochrana záujmov oznamovateľov.

Úrad ako rozpočtová organizácia

Ustanovilo sa zriaďiť úrad ako rozpočtovú organizáciu, ktorej rozpočet sa navrhuje a schvaľuje ako účasť kapitoly „Všeobecná pokladničná správa“, rovnako ako je tomu pri iných obdobných štátnych orgánoch **s rovnakým mechanizmom zabezpečenie rozpočtovej samostatnosti**. Čo sa týka zníženia schváleného rozpočtu úradu, v zásade môže byť znížený len NR SR v priebehu kalendárneho roku.

Poznámka

Rozpočtová organizácia je právnická osoba (štát, obce alebo vyššieho územného celku), ktorá je svojimi príjmami a výdavkami zapojená na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku. Hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu. Rozpočtové organizácie sú (okrem istej výnimky) všetky štátne orgány. Odlišná je príspevková organizácia. Rozpočtová organizácia je jeden zo subjektov verejnej správy a je teda napríklad zapísaná v registri organizácií vedenom Štatistickým úradom Slovenskej republiky.

Pracovisko a sídlo úradu

Ustanovilo sa, aby sídlom úradu bola Bratislava rovnako ako je tomu pri iných štátnych orgánoch s celorepublikovou pôsobnosťou, zároveň sa ustanovilo, aby mal úrad možnosť zriaďovať svoje detašované pracoviská aj mimo hlavného mesta, ak sa ukáže ako účelné poskytovať ochranu oznamovateľom prostredníctvom detašovaného pracoviska. **Detašovanému pracovisku je určený územný obvod ich pôsobnosti.**

V ustanovení sa zaviedla, obdobne ako je tomu pri iných podobných štátnych orgánoch, povinnosť predsedu úradu upraviť podrobnosti o organizácii úradu v organizačnom poriadku a následne tento vydať.

Úlohy úradu

Hlavnou úlohou úradu je poskytovanie ochrany oznamovateľom, a to tak vo forme odsúhlasovania pracovnoprávných úkonov zamestnávateľa voči chránenému oznamovateľovi (§ 7), ako aj vo forme pozastavovania účinnosti pracovnoprávného úkonu zamestnávateľa voči oznamovateľovi (§ 12).

Túto agendu teda úplne prevzal od inšpektorátov práce, ktorí ju vykonávali doteraz, avšak aj naďalej sa predpokladá úzka vzájomná **spolupráca medzi úradom a inšpektorátmi práce**. Vzhľadom na to, že zisťovanie skutočností dôležitých na poskytnutie ochrany, si často môže vyžadovať aj preverenie situácie priamo na pracovisku oznamovateľa, príp. vyžiadanie si dokumentov od zamestnávateľa, ako efektívne riešenie sa zavádza možnosť využiť inšpekto ráty práce, ktoré majú **skúsenosti s takouto činnosťou a personálne aj organizačne sú na takéto poskytovanie súčinnosti vhodné** (§ 21).

Úrad má tiež kontrolnú úlohu, a to má kontrolovať uplatňovanie zákona, a to pri dodržaní základných pravidiel kontrolnej činnosti podľa zákona o kontrole v štátnej správe.

Základné pravidlá kontrolnej činnosti

Orgány kontroly pri vykonávaní kontroly postupujú podľa základných pravidiel kontrolnej činnosti. Orgány územnej samosprávy môžu postupovať pri vykonávaní kontroly podľa základných pravidiel kontrolnej činnosti, ak na tento účel **nemajú vlastné predpisy**.

Kontrolnou činnosťou sa zisťuje stav kontrolovaných skutočností a ich súlad so všeobecne záväznými právnymi predpismi, internými predpismi a s uzneseniami vlády Slovenskej republiky, príčiny a škodlivé následky nedostatkov zistených kontrolou, úroveň efektívnosti plnenia úloh štátnej správy a spôsob riadenia štátnej správy, splnenie opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov a ich účinnosť.

Orgány kontroly v rozsahu svojej pôsobnosti zameriávajú kontrolnú činnosť na vecnú a formálnu správnosť, na účelnosť a efektívnosť plnenia úloh. **Kontrolu vykonávajú zamestnanci orgánu kontroly na základe písomného poverenia** vedúceho orgánu kontroly alebo ním splnomocneného zástupcu.

Písomné poverenie na vykonanie kontroly

spravidla obsahuje označenie orgánu kontroly, označenie kontrolovaného subjektu, mená a priezviská osôb poverených vykonaním kontroly, predmet kontroly, kontrolované obdobie, dátum začatia kontroly, podpis vedúceho orgánu kontroly alebo ním splnomocneného zástupcu. Pri výkone kontroly sú pracovníci kontroly a prizvané osoby povinní postupovať tak, aby neboli dotknuté práva a právom chránené záujmy kontrolovaných subjektov.

Pracovníci kontroly a prizvané osoby, ktorí vedia o skutočnostiach zakladajúcich pochybnosti o ich nepredpojatosti, sú povinní tieto skutočnosti bez zbytočného odkladu, **písomne oznámiť vedúcemu orgánu kontroly vykonávajúceho kontrolu alebo ním splnomocnenému zástupcovi**. Ak majú zamestnanci kontrolovaných subjektov pochybnosti o nepredpojatosti pracovníkov kontroly alebo prizvaných osôb so zreteľom na ich vzťah k predmetu kontroly, ku kontrolovaným subjektom alebo k ich zamestnancom, môže vedúci kontrolovaného subjektu proti ich účasti na kontrole podať písomné námietky vedúcemu orgánu kontroly s uvedením dôvodu. Podanie námietok nemá odkladný účinok. Pracovníci kontroly a prizvané osoby, ktorí oznámili vedúcemu orgánu kontroly alebo ním splnomocnenému zástupcovi pochybnosti o svojej nepredpojatosti alebo proti ktorým podal vedúci kontrolovaného subjektu **námietky zakladajúce pochybnosti o ich nepredpojatosti**, sú oprávnení vykonať pri kontrole len také úkony, ktoré nedovoľujú odklad.

Vedúci orgánu kontroly alebo ním splnomocnený zástupca je povinný rozhodnúť o oznámených skutočnostiach alebo o námietkach najneskôr do piatich pracovných dní od ich uplatnenia a písomne oboznámiť s rozhodnutím toho, kto námietku uplatnil. Na rozhodovanie o nepredpojatosti sa nevzťahujú všeobecné právne predpisy o správnom konaní.

Zákon dáva úradu možnosť silnej ingerencie k zisťovaniu celkovej situácie oznamovateľa po oznámení, resp. po priznaní ochrany, čím sa sleduje nielen formálna ochrana záujmov oznamovateľa, ale predovšetkým **skúmanie reálneho vplyvu oznámenia na situáciu oznamovateľa v zamestnaní**. Pri zistení prípadných negatívnych vplyvov (postihu zamestnanca) má úrad úlohu oznamovať podozrenia z postihu príslušným orgánom (čo môže byť v závislosti od druhu zisteného postihu napríklad inšpektorát práce, úrad verejného zdravotníctva a pod.).

Poradenstvo

Dôležitou úlohou z pohľadu verejnosti bude poskytovanie poradenstva, čo má za cieľ zvyšovať informovanosť nielen oznamovateľov, ale

aj zamestnávateľov a **celkovo aj zvyšovať povedomie verejnosti o oznamovaní protispoločenskej činnosti**. Poradenstvo môže byť poskytované generálne (mediálne výstupy, zverejňovanie odborných stanovísk, pripomienkovanie návrhov právnych predpisov a spolupráca pri ich príprave), ako aj individuálne (konzultácie potenciálnym oznamovateľom, rady pri vypracovávaní vnútorných predpisov zamestnávateľa).

Zákon umožňuje úradu tiež zabezpečovať (interne aj externe) zodpovedným osobám praktickú odbornú prípravu a školenia. Je však potrebné zdôrazniť, že zodpovedné osoby nebudú musieť tieto školenia absolvovať.

Má ísť len o jednu z možností ako zamestnávateľovi umožniť udržiavanie jej odborných kvalít (§ 10 ods. 3). **Štandardom je spolupráca úradu s obdobnými úradmi a organizáciami na Slovensku a v zahraničí.**

Ďalšia kontrolná činnosť

Úrad tiež kontroluje dodržiavanie ustanovení o poskytnutí ochrany a výkone ochrany, spôsob, akým sa zamestnávateľ správa k oznamovateľovi **v čase po podaní oznámenia** a dodržiavanie ustanovení o vnútornom systéme preverovania oznámení, oznamuje príslušným orgánom podozrenie z postihu zamestnanca v súvislosti s oznámením protispoločenskej činnosti, **zvyšuje povedomie verejnosti a zamestnávateľov o oznamovaní protispoločenskej činnosti** a o poskytovaní ochrany oznamovateľom.

Ostatné úlohy úradu

- vydávanie odborných stanovísk týkajúcich sa ochrany oznamovateľov,
- vydávanie metodických usmernení týkajúcich sa ochrany oznamovateľov,
- praktická odborná príprava,
- zabezpečenie a organizácia školení zodpovedných osôb,
- spolupráca so štátnymi orgánmi pri tvorbe právnych predpisov,
- predloženie zmien právnych predpisov,
- spolupráca s obdobnými inštitúciami a organizáciami Európskej únie a iných krajín,
- výkon a plnenie ďalších úloh.

Poznámka

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva plní funkciu národnej inštitúcie na ochranu a podporu ľudských práv (NHRI) a v roku 2004 sa stalo slovenským antidiskriminačným

orgánom, t. j. pre posudzovanie dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona. Na základe svojho mandátu Stredisko monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a zásady rovnakého zaobchádzania, zhromažďuje a poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike, uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov oblasti ľudských práv a základných slobôd, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti. V rámci poskytovania právnych služieb Stredisko vydáva odborné stanoviská vo veciach diskriminácie, zastupuje účastníkov v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerance, má právo požiadať súdy, prokuratúru, iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy a iné inštitúcie o poskytnutie informácií o dodržiavaní ľudských práv. Stredisko taktiež pripravuje vzdelávacie aktivity, podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti a poskytuje knižničné služby.

Osvetová činnosť úradu

Osvetová činnosť úradu sa má naplňovať (nie len) zverejňovaním podstatných informácií na internete, čo umožní verejnosti oboznámiť sa so všetkými – tak teoretickými, ako aj praktickými – relevantnými informáciami o oznamovaní protispoločenskej činnosti na jednom mieste.

Úlohou úradu je tiež teda **vyhodnocovať a následne na svojom webovom sídle zverejňovať informácie týkajúce sa oznamovania protispoločenskej činnosti a poskytovania ochrany** v medziach a podľa pravidiel nového zákona. Okrem toho zverejňuje dôležité dokumenty (odborné stanoviská a metodické usmernenia vo veciach ochrany oznamovateľov), odborné články, iné dokumenty a informácie ohľadom ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

Oprávnenia úradu

Úmysel umožniť úradu aktívnu účasť a silné postavenie pri ochrane oznamovateľov sa prejavuje aj v koncipovaní oprávnení úradu. Okrem štandardných oprávnení spočívajúcich v možnosti vyžiadať si **potrebné dokumenty a vysvetlenia** (čo bude môcť úrad robiť aj prostredníctvom inšpektorátu práce) je úrad oprávnený aj upozorňovať vedúcich predstaviteľov orgánov verejnej moci na nedostatočné alebo nesprávne vybavenie oznámenia (vrátane žiadosti o nápravu) a **upozorňovať zamestnávateľa**, že ním plánovaný pracovnoprávny úkon pravdepodob-

ne poruší tento zákon (prevencia pred možným postihom oznamovateľa). Tiež môže zamestnávateľom odporúčať, akým spôsobom zosúladiť svoje postupy so zákonom.

Postavenie zúčastnenej osoby

Zákon priznáva úradu aj silné procesné postavenie v rôznych konaniach, a to tak súdnych, ako aj v správnych. V konaní o správnom delikte bude zúčastnenou osobou vždy, ak v rámci nich bola oznamovateľovi priznaná ochrana.

Obdobne sa v civilnom procese ustanovuje umožniť úradu zúčastniť sa konania, ak je jednou zo sporových strán oznamovateľ. Merito sporu nie je určujúce, aj v civilnom konaní bude takýto postup **záležať od posúdenia úradu** vzhľadom na jeho poslanie, úlohy, oprávnenia.

Súčinnosť

Deklaruje sa novým zákonom poskytovanie potrebnej súčinnosti pre úrad pri plnení jeho úloh od všetkých orgánov verejnej moci, čo je **nevyhnutnou podmienkou na ich riadne plnenie**.

Správa o činnosti

Tak ako je bežné pri iných nezávislých a kontrolných orgánoch (napríklad Úrad na ochranu osobných údajov SR, verejný ochranca práv, Najvyšší kontrolný úrad SR), aj úrad na ochranu oznamovateľov bude **raz ročne predkladať národnej rade** správu o svojej činnosti a o stave ochrany oznamovateľov spolu s odporúčaniami a odstránenie zistených nedostatkov. Obdobne ako u uvedených úradov, resp. funkcionárov, sa ustanovuje vo zvlášť naliehavých alebo závažných dôvodoch predložiť Národnej rade Slovenskej republiky aj mimoriadnu správu.

Správa o činnosti musí byť predložená vždy do konca marca za predchádzajúci rok. Správa je tiež zverejnená prostredníctvom webového sídla úradu. V prípade, že predseda úradu zistí skutočnosti, ktoré hovoria o prípadnom ohrození alebo porušovaní práv oznamovateľa, dochádza k predkladaniu mimoriadnej správy. **Mimoriadna správa sa predkladá aj v prípade ohrozenia viacerých oznamovateľov, alebo ide o zvlášť závažnú situáciu.** Súčasťou mimoriadnej správy je tiež návrh na jej prerokovania v NR SR.

Sprostredkované oznámenie

Ustanovilo sa upraviť tzv. sprostredkované oznámenie, kedy oznamovateľ z nejakých dôvodov nemôže alebo nechce urobiť oznámenie (uviesť skutočnosti, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolaania, postavenia alebo funkcie alebo činnosťou

vo verejnom záujme a ktoré sa týkajú protispoločenskej činnosti) priamo orgánu príslušnému na prijatie tohto oznámenia. Keďže však úrad **nebude mať vyšetrovacie právomoci na preverenie protispoločenskej činnosti**, tieto skutočnosti musí odstúpiť príslušnému orgánu, pričom ak oznamovateľ požiada o utajenie svojej totožnosti, úrad odstúpi oznámenie bez uvedenia údajov o totožnosti oznamovateľa. Je však potrebné zdôrazniť, že týmto nie je dotknutá povinnosť oznamovateľa oznámiť alebo prekaziť trestný čin, ktorá vyplýva z Trestného zákona.

Poznámka

Neoznámenie trestného činu

Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný spáchal zločin, na ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti, a taký zločin alebo trestný čin neoznámí bez odkladu orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru, alebo namiesto toho, ak ide o vojaka, svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu, a ak ide o osobu vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky. Kto však spácha tento čin, nie je trestný, ak nemohol oznámenie urobiť bez toho, že by seba alebo blízku osobu uvedol do nebezpečenstva smrti, ublíženia na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania. Kto spácha tento čin, tiež nie je trestný, ak by oznámením trestného činu porušil spovedné tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou činnosťou, alebo zákonom uznanú povinnosť mlčanlivosti.

Neprekazenie trestného činu

Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný pripravuje alebo pácha zločin, za ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti a spáchanie alebo dokončenie takého zločinu alebo trestného činu neprekazí osobne alebo prostredníctvom inej spôsobilé osoby, alebo príslušného orgánu, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky. Kto spácha uvedený čin, nie je trestný, ak nemohol zločin prekaziť bez značných ťažkostí alebo bez toho, že by seba alebo blízku osobu uvedol do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví,

inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania. Uvedenie blízkej osoby do nebezpečenstva trestného stíhania však nezavahuje páchateľa trestnosti, ak sa týka neprekazenia zločinu, za ktorý tento zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie. Prekaziť zločin možno aj jeho včasným oznámením orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru; vojak môže namiesto toho urobiť oznámenie nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže. Povinnosť sa nevzťahuje na osobu, ak by jej splnením porušila spovedné tajomstvo.

Výkon právomoci orgánov verejnej moci

V rámci snahy o komplexnú ochranu oznamovateľa nemožno pri jej koncipovaní okrem možného postihu zo strany zamestnávateľa vylúčiť ani **šikanózný výkon právomoci orgánov verejnej moci, ktorý smeruje voči oznamovateľovi**, jeho blízkej osobe, resp. jeho podnikaniu. V takýchto prípadoch má úrad obdobne oprávnenia ako ombudsman, t. j. vyžadovať stanovisko od orgánu verejnej moci, ktorý uskutočňuje opatrenia proti oznamovateľovi, jeho blízkej osobe alebo ich podnikaniu, o ich oprávnenosti a dôvodnosti.

Orgán verejnej moci je povinný tieto uskutočnené opatrenia preskúmať a prijať nápravné opatrenia, ak sa vyžadujú. Ak tak orgán verejnej moci neurobí, úrad o tom informuje nadriadený orgán a ak takého niet, tak vládu.

§ 14

Predseda úradu

(1) Na čele úradu je predseda, ktorý zodpovedá za činnosť úradu. Predsedu úradu volí a odvoláva národná rada spomedzi kandidátov navrhnutých vládou podľa § 15 ods. 4.

(2) Funkčné obdobie predsedu úradu je sedem rokov. Tá istá osoba môže byť zvolená za predsedu úradu len raz.

(3) Za predsedu úradu možno zvoliť len toho, kto

- a) je štátnym občanom Slovenskej republiky,
- b) je spôsobilý na právne úkony v plnom rozsahu,
- c) je bezúhonný,
- d) má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa,
- e) nie je členom politickej strany ani politického hnutia,
- f) posledných päť rokov pred zvolením nevykonával funkciu prezidenta Slovenskej republiky.

ky (ďalej len „prezident“), poslanca národnej rady, poslanca Európskeho parlamentu, člena vlády, predsedu, vedúceho, riaditeľa alebo podpredsedu ostatného ústredného orgánu štátnej správy alebo orgánu štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, štátneho tajomníka, verejného ochrancu práv, generálneho tajomníka služobného úradu, predsedu samosprávneho kraja, primátora alebo starostu a

- g) svojim doterajším pôsobením v osobnom, verejnom a profesijnom živote dáva záruku, že bude svoju funkciu vykonávať riadne, čestne a zodpovedne.

(4) Za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin a v prípade obzvlášť závažného zločinu, trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestného činu prijímania úplatku, trestného činu podplácania a trestného činu nepriamej korupcie aj ten, komu bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené alebo na ktorého sa hľadí, akoby nebol pre takýto trestný čin odsúdený. Bezúhonnosť sa preukazuje odpisom registra trestov. Na účel preukázania bezúhonnosti fyzická osoba poskytne komisii (§ 16) údaje potrebné na vyžiadanie odpisu registra trestov.⁹⁾ Údaje podľa tretej vety komisia bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na vydanie odpisu registra trestov.

(5) Funkcia predsedu úradu je nezlučiteľná s výkonom funkcie podľa odseku 3 písm. f), s výkonom funkcie sudcu, prokurátora, člena Bankovej rady Národnej banky Slovenska, štatutárneho orgánu, s členstvom v riadiacom orgáne, dozornom orgáne alebo kontrolnom orgáne právnickej osoby okrem valného zhromaždenia a členskej schôdze, ani s členstvom v politickej strane alebo v politickom hnutí. Predseda úradu nesmie vystupovať v mene politickej strany alebo politického hnutia alebo pôsobiť v ich prospech.

(6) Výkon funkcie predsedu úradu sa skončí

- a) uplynutím funkčného obdobia,
- b) vzdaním sa funkcie,
- c) odvolaním z funkcie,
- d) smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho.

(7) Predsedu úradu odvolá národná rada na návrh vlády, ak

- a) stratil bezúhonnosť,
- b) mu bola obmedzená spôsobilosť na právne úkony,
- c) prestal spĺňať podmienku nezlučiteľnosti podľa odseku 5 alebo
- d) nevykonáva svoju funkciu najmenej šesť po sebe nasledujúcich mesiacov.

(8) Národná rada môže pozastaviť výkon

funkcie predsedovi, ak bolo proti nemu začaté trestné stíhanie v súvislosti s výkonom jeho funkcie.

(9) Predsedovi úradu patrí mesačne plat vo výške platu poslanca národnej rady, začínajúc prvým dňom mesiaca, v ktorom bol zvolený. Predsedovi úradu patrí mesačne paušálna náhrada na pokrytie nevyhnutných výdavkov za služby a iných osobných výdavkov súvisiacich s vykonávaním funkcie v sume 50 % platu. Nárok na paušálnu náhradu vzniká odo dňa začatia vykonávania funkcie a zaniká dňom skončenia vykonávania funkcie. Paušálna náhrada sa určuje pevnou sumou zaokrúhlenou na celé euro nahor. Plat a paušálnu náhradu predsedovi úradu určuje vláda Slovenskej republiky.

(10) Na predsedu úradu sa nevzťahujú ustanovenia o odmeňovaní podľa osobitného predpisu¹⁰⁾ okrem ustanovení o odmeňovaní podľa osobitného predpisu,¹¹⁾ ktoré sa na plat predsedu použijú primerane.

Komentár k § 14

Jedným zo základných predpokladov dôveryhodnosti nového úradu je osoba predsedu. Jeho prvoradou úlohou je byť na čele úradu a zodpovedá za jeho činnosť. Čo sa týka voľby, oprávneným voľiť predsedu úradu je NR SR. Kandidátov na voľbu predsedu úradu navrhuje vláda. Komisia vyhodnotí prihlásených záujemcov o kandidatúru do 15 dní od verejného vypočutia a navrhne vláde dvoch záujemcov, ktorí boli v hodnotení najúspešnejší. Každý predseda úradu môže byť zvolený len jedenkrát, a to na obdobie sedem rokov.

Podmienky zvolenia predsedu úradu

Podmienky na jeho zvolenie sú nastavené tak, aby čo možno najväčšiu rolu zohrávala objektivita a odbornosť. Národná rada predsedu úradu zvolí spomedzi vládou navrhnutých kandidátov.

Kandidáti musia prejsť verejným vypočutím a hodnotením komisiou. Predseda úradu bude volený na sedem rokov a bude možné ho znovu za predsedu len raz. Okrem štandardných podmienok ako je vek, spôsobilosť na právne úkony, bezúhonnosť, vzdelanie, predseda úradu nesmie byť členom politickej strany alebo hnutia a päť rokov pred zvolením nesmie vykonávať žiadnu z vysokých politických funkcií, a to vrátane vysokých samosprávnych funkcií. Takáto ochranná doba má za cieľ zamedziť potenciálnemu konfliktu záujmu vyplývajúceho z možného minulého pôsobenia. Predseda úradu tiež musí svojim doterajším pôsobením v osobnom, verejnom a profesijnom živote zabezpečovať, že bude svoju funkciu vykonávať riad-

ne, čestne a nestranne. Z dôvodu zamedzenia možného **konfliktu záujmu** nebude môcť byť predseda úradu ani sudcom, prokurátorom, členom bankovej rady ani štatutárnym orgánom žiadnej právnickej osoby. Tiež nebude môcť byť ani v riadiacom, dozornom alebo kontrolnom orgáne žiadnej právnickej osoby okrem valného zhromaždenia a členskej schôdze, ako ani členom politickej strany alebo hnutia.

Podmienky:

- štátny občan Slovenskej republiky,
- spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- bezúhonnosť,
- vysokoškolské vzdelanie druhý stupeň,
- nečlenstvo v politickej strane alebo hnutí,
- záruka výkonu funkcie - riadne, čestne a zodpovedne.

Bezúhonnosť

Bezúhonným nie je ten, kto bol **právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin** a v prípade obzvlášť závažného zločinu, trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestného činu prijímania úplatku, trestného činu podplácania a trestného činu nepriamej korupcie aj ten, komu bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené, alebo na ktorého sa hľadí, akoby nebol pre takýto trestný čin odsúdený.

K preukázaniu bezúhonnosti musia byť poskytnuté všetky potrebné údaje a doklady, ktorými je možné bezúhonnosť preukázať. Dokladom je odpis z registra trestov. **K odpisu z registra trestov musí dotýčný poskytnúť potrebné údaje**, ktoré zasiela komisia Generálnej prokuratúry SR v elektronickej podobe, na základe čoho prokuratúra vydá uvedený odpis. Žiadosť o odpis registra trestov oprávneného orgánu **musí obsahovať tieto údaje**:

- meno, priezvisko, rodné priezvisko, pôvodné meno alebo priezvisko, ak došlo k zmene mena alebo zmene priezviska, prípadne prezývku osoby, ktorej sa žiadosť týka,
- dátum narodenia, rodné číslo, miesto a okres narodenia, adresu trvalého pobytu a u osoby narodenej v cudzine aj štát narodenia,
- štátne občianstvo,
- pohlavie,
- meno, priezvisko a rodné priezvisko rodičov,
- presné označenie orgánu, ktorý o odpis registra trestov žiada,
- meno a priezvisko určenej osoby,
- účel, na ktorý sa odpis registra trestov žiada.

Zánik funkcie predsedu úradu

Zánik nastane uplynutím funkčného obdobia, vzdaním sa funkcie, odvolaním z funkcie a smrťou, resp. vyhlásením za mŕtveho.

Národná rada predsedu úradu odvolá, ak prestane spĺňať podmienky zvoliteľnosti, resp. nezlučiteľnosti funkcie alebo ak nevykonáva svoju funkciu najmenej šesť mesiacov.

Zároveň sa ustanovilo, aby Národná rada Slovenskej republiky v prípade predsedu úradu mohla pozastaviť **výkon funkcie počas trestného stíhania** súvisiaceho s výkonom ich funkcií.

• Skončenie funkcie

- uplynutie 7-ročného funkčného obdobia,
- vzdanie sa funkcie,
- odvolanie z funkcie,
- smrť, vyhlásenie za mŕtveho.

• Odvolanie z funkcie

Oprávnenie odvolať predsedu z jeho funkcie má NR SR. Medzi dôvody odvolania patrí:

- strata bezúhonnosti,
- obmedzenie spôsobilosti na právne úkony,
- skončenie splnenia podmienky nezlučiteľnosti funkcií,
- minimálne šesť po sebe nasledujúcich mesiacov svoju funkciu nevykonáva.

• Pozastavenie funkcie

Funkciu pozastaviť môže tiež len NR SR, ktorá má na to právomoc zo zákona, a to v prípade, ak bolo voči predsedovi začaté trestné stíhanie v súvislosti s výkonom jeho funkcie. Uvedené sa do zákona zaviedlo s cieľom **zabezpečiť transparentný chod úradu**, tak ako je tomu pri niektorých iných štátnych orgánoch porovnateľného zamerania.

Plat predsedu úradu

Plat predsedu úradu sa bude odvíjať od platu poslanca národnej rady, pričom sa ustanovilo poskytnúť predsedovi na pokrytie nevyhnutných výdavkov za služby a iných osobných **výdavkov súvisiacich s vykonávaním funkcie** paušálnu náhradu, obdobne ako je tomu pri iných obdobných verejných funkcionároch.

Plat začína platiť od prvého dňa v mesiaci, kedy bol predseda do svojej funkcie zvolený. Paušálna náhrada je **vo výške 50 % platu**, pričom nárok na túto náhradu vzniká odo dňa začatia vykonávania funkcie a zaniká dňom skončenia vykonávania funkcie. Paušálna náhrada sa určuje pevnou sumou zaokrúhlenou na celé euro nahor. Kompetentným k určeniu výšky platu a náhrady je vláda Slovenskej republiky.